

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT : 11

Altmış yedinci inikat

2 . VI . 1944 Cuma

Münderecat

	Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	2
2. — Havale edilen evrak	2
3. — Müzakere edilen maddeler	2
1. — Türkiye Zirai Donatım Kurumu Kanunu lâyihası ve Ziraat, Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/198)	2:8

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

Büyük Millet Meclisi 1943 yılı birincikânun 1944 yılı ikincikânun ve şubat ayları hesabı hakkındaki mazbata okundu;

Millî Koruma Kanununa tevfikân yapılmış olan sarfiyata ait 1940 takvim yılı bilânçosunun tasdikına;

Belediye Kanununun 152 nci maddesinin (D) fıkrasının değiştirilmesine;

Adli evrakın Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi vasıtasıyla tebliğine dair kanuna ek;

Yedek Subay ve Yedek Askerî Memurları Kanununa ek;

Askerlik Kanununun 61 nci maddesinin değiştirilmesine;

Devlet Demiryolları ve Limanları İdaresi Umumiyesinin teşkilât ve vezâifine dair olan 1042 sayılı kanunla bu kanunun ek ve tadillerinde değişiklik yapılması ve yeni bazı hükümler eklenmesine;

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü memur ve müstahdemlerinin ücretlerine dair 2847 sayılı kanunun bazı maddelerini değiştiren 3173 sayılı kanuna yeni bazı hükümler eklenmesine dair kanun lâyhaları kabul olundu;

Genelkurmay Başkanlığının vazife ve salâhiyetlerine;

İzmir Suları Türk Anonim Şirketinin satın alınmasına ve devrine;

Oyun kâğıtları inhisarı hakkındaki 1118 sayılı kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesine;

Muayyen tarifeli nakil vasıtalarıyla seyahat eden yolculardan alınacak nakliyat resmi hakkındaki 2030 numaralı kanuna ek;

Yabancı memleketlerle muvakkat mahiyette Ticaret Anlaşmaları ve Modüsivendiler akdine ve bunların şümulüne giren maddelerin gümrük resimlerinde değişiklik yapılmasına ve Anlaşmaya yanaşmayan Devletler muvaredatına karşı tedbirler alınmasına salâhiyet verilmesine dair kanun lâyhalarının birinci müzakereleri yapıldı;

Divanı Muhasebatta açık bulunan âzalığa Kemalettin Arıçay seçildi;

Cunna günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Reis Vekili

Sivas

Ş. Günaltay

Kâtip

Samsun

N. Fırat

Kâtip

Kütahya

V. Uzgören

Kâtip

Tunceli

Necmeddin Sahir Sılan

2. — HAVALA EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1. — 1942 malî yılı hesabı katî kanunu lâyhası (1/277) (Divanı Muhasebat Encümenine);

Tezkereler

2. — Ticaret Vekâleti Merkez teşkilâtına eklenen kadronun tasdikına dair Başvekâlet tezkeresi (3/180) (Bütçe Encümenine).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

REİS — R. Canitez

KÂTIPLER: N. Fırat (Samsun), V. Uzgören (Kütahya).

REİS — Celse açılmıştır.

3. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Türkiye Zirai Donatım Kurumu Kanunu lâyhası ve Ziraat, Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (1/198) [1]*

REİS — Heyeti umumiyesi hakkında mütalâa var mı? Söz istiyenlerin isimlerini okuya-

yım; noksan varsa söylesinler: Feridun Fikri Düşünsel, Abdurrahman Naci Demirağ, Refik Fenmen, Vehbi Sarıdal, Emin Arslan Tokad.

Buyurun Düşünsel.

F. F. DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Türk çiftçisini tehziz etmek için atılması düşünülmekte olan bir adımı atarken esash düşünmek ve bir takım

[1] 139 sayılı basmayazı zaptın sonundadır.

mahzurları şimdiden gözönüne almak bir zaruret. Bu bakımdan elimizdeki lâyihayı dikkatle gözden geçirdim. Muhtelif Encümenlerin bu husustaki tetkiklerini de mütalâa ettim. Bilhassa üzerinde durulacak bir kaç mesele vardır.

Bunlardan birincisi, inhisar maddesidir. Bir inhisar tesis edilmek istenmekte olmalıdır.

İkincisi; Ziraat Bankasının durumudur. Yani açık kredi vermek suretiyle Ziraat Bankasının Umumi vaziyetine yapılacak olan tesirin mütalâa edilmesidir.

Üçüncüsü; bu müessesenin 3460 numaralı İktisadi teşekküller murakabe kanunu ile olan ilgisidir.

Dördüncü nokta; bu müessesenin kâr müessesesi olup olmayacağı hakkında Encümenler arasında olan noktai nazar farkıdır.

Bir de mesuliyeti mahdude hakkında lâyihada bir hüküm olmadığına göre bununda 3460 sayılı kanuna olan atıf vaziyetidir.

Bunlara birer birer işaret edeceğim.

Bunlar lâyihanın muhtelif maddelerine serpiştirilmiştir, bazıları bendenizin tasnifinden daha ileri bir numaralı maddede bazıları da daha geri bir maddededir. Bendenizin yaptığım şu tasnif dairesinde mâruzatta bulunacağım.

Evvelâ inhisar meselesi; inhisar mevzuunda işi iki yönden mütalâa etmek gerekiyor. Birincisi Teşkilâtı Esasiye bakımından, ikincisi ihtiyaç bakımından. Nizamnamei Dahilimizin 56 nci maddesi mucibince, bir mevzuun Teşkilâtı Esasiyeye mutabakatının evelenirde mütalâası icabeder. Teşkilâtı Esasiye kanunumuzun 26 nci maddesini yüksek müsaadenizle okuyacağım. Orada görülecektir ki, inhisar tesisi, doğrudan doğruya Büyük Millet Meclisi tarafından bizzat ifası gereken hususlardandır.

Teşkilâtı esasiye kanununun 26 nci maddesi: Büyük Millet Meclisi kavanininin vazı, tadili, tefsiri, fesih ve ilgası, Devletlerle mukavele, muahede ve sulh akdi, harp ilânı, Muvazencî Umumiyei maliye ve Devletin umum hesabı katı kanunlarının tetkik ve tasdikı, meskûkât darbı, inhisar ve malî taahhüdü mutazammın mukavele ve imtiyazatın tasdik ve feshi, umumî ve hususî af ilânı, cezaların tahfif ve tahvili, tahkikat ve mücazâtı kanuniyenin tecili, mahkemelerden sadır olup katiyet kesbetmiş olan idam hükümlerinin infazı gibi vezaifi bizzat kendi ifa eder.

Şimdi bu hal karşısında encümenlerin şu inhisar maddesini okuyunca bunun Teşkilâtı Esasiyenin bu arzettiğim hükmiyle bir tearuz teşkil ettiği kanaatine varılır.

15 nci madde: «Kurumun işgal mevzuuna giren bazı maddelerin memleketi idhali hakkı, zaruret halinde Ziraat Vekillığının teklifi ve İera Vekilleri Heyetinin kararıyle münhasıran kuruma verilebilir.» diyor ki, burada bir inhisar teessüs ediyor ve bunu İera Vekilleri Heyeti yapıp bitiriyor. Bu, Teşkilâtı Esasiyenin 26 nci

maddesinin sarıh hükümlerine muhaliftir.

Hukuki cebhesini böylece arzettikten sonra Bütçe Encümeni arkadaşımızın verdikleri muhalefet şerhini okumak, vaziyeti tenvire kâfi gelir kanaatındayım. Müsaadenizle, arkadaşlar tarafından da okunmuş olmakla beraber, bendeniz oradaki ifadeleri çok veziz gördüğümden bir kere de yüksek huzurunuzda tekrarlıyacağım:

«Ziraat, alet, makine ve ilâçların imali ve ticareti, muhtelif memleketlerde büyük terakkilere mazhar ve her zaman yeni ihtiralarla mevzu ve geniş rekabete mâruzdur. Memleketin bu husustaki ihtiyacı da çok büyüktür.

Memleketin bu büyük ihtiyacının, en ileri terakki ve ihtiralar elde eden memleketlerden ve rekabetlerden istifade edilerek temini de iş ve menfaat icabıdır.

Kaldı ki, memleketin ihtiyacı pek büyük olan bu işte, lüzumlu olan sermayenin temininde hususi sermayelerden müstağni kalmaya imkân olmadığı gibi hususi sermayeden mahrum kalmak da memleket menfaatine uygun değildir. Bu sebeple, bu mevzuda inhisar tesisi de memleketin menfaatine uygun değildir. Bundan maada, ithali inhisar altına alınmasına ihtiyaç ve zaruret hâsıl olan maddelerin tâyin ve tesbit edilmemesi ve inhisar tesisi salâhiyetinin başka bir makama tevdi, hususi sermayenin bu işe karşı alâka ve rağbetini azaltacak ve hattâ kıracak bir husustur. Bu sebeplerle iş ve ticaret serbestisinin bu mevzuda takyidini doğru bulmamaktayız.»

Bendeniz Bütçe Encümenindeki bu 6 arkadaşım bu mütalâasını gayet yerinde buluyorum. Çünkü, bu kurum yeniden birtakım teşebbüsatta bulunur, fakat bunları ikmal edemez ve bu taahhüdü, memleket ölçüsünde aldığı bu taahhüdü yerine getiremez. Sonra ne olacaktır? Demek ki, asıl vazife, bu kurum doğup, büyüyüp kemale erip sermayesi teessüs edineceye kadar damıma teşebbüsü şahsi üzerinde kalacaktır. Herhangi bir inhisar mevzuu olacak olan böyle bir işin altına teşebbüsü şahsi girer mi? Bu maddenin rüzgârı bile teşebbüsü şahsi için bir tehlike teşkil eder. Bu tehlikeden sermaye korkar; neye gireyim diye? Herhangi bir gün, hattâ Meclisten geçmeden İera Vekilleri Heyetinin bir kararıyle bu husus inhisar altına alınacak olursa benim sermayemin vaziyeti ne olacak diye düşünürüm ve bu işe girmem. Onun için memleketin muhtaç olduğu ziraat aletlerini ve sairiyi getirmek yolunda Devletin şimdiden faal bir vaziyet alması doğrudur amma, ben bütün bu işi yaparım demek, evvelâ prensip itibariyle doğru değildir. Tehlike ifade eder. Sonra getirilir mi, getirilemez mi? Bu sefer ne olur? Büyük alâti ziraatın karaborsası teşekkül eder ve karaborsa için yeni bir kaynak olur. Bunu bu kadar arzedeceğim.

Şimdi ikinci nokta, Ziraat Bankasının durumudur. Malûmu âliniz bir Bankalar Kanunu

vardır. Bu kanun mevduatı birtakım teminat altına almıştır. Ziraat Bankasının kendi kanunu da onu çerçevlendirmiş, onun vazifelerini çizmiştir. Şimdi bu böyle iken bu kanunun 7 nei maddesinde Ziraat Bankasına şöyle bir vazife verilmektedir:

« **MADDE 7.** — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, münhasıran kurumun talep ve taahhüdü ile ve kurum lehine, 10 milyon liradan az olmamak üzere borçlu cari hesap açacağı gibi kurumun sahibi bulunduğu menkul ve gayrimenkul mal ve kıymetleri rehni mukabilinde ayrıca ikrazda bulunur.

R. KAPLAN (Maras) — Duymuyoruz, Reis Bey. Çok gürültü var.

F. F. DÜŞÜNSEL (Devamla) — Yedinci maddeyi okuyorum, devam ediyorum.

«Kurumun elinde bulunan bonolarda vâdelerine âzami üç ay kalmış olanları iskontoya, vâdelerine üç aydan fazla kalmış olanları âzami % 25 ihtiyat payı ayırmak suretiyle senet mukabili avansa kabul eder. Banka yukarıda yapılan muamelelerden zirai kredilere tatbik olunan asgari faizi alır.»

Şimdi bu madde hakkında yürüttüğü mütalâayı okuyacağım. Bütçe Encümeni bunun mahzurunu görmüş, ifade etmiş, fakat neticelendirmemiştir. Gayet güzel formüllemistir. Fakat arzettiğim gibi neticelendirmemiştir. Onu da yüksek müsaadenizle okumanın lüzum ve faydasını görüyorum. Bakınız bu mevzu hakkında Bütçe Encümeni ne diyor?

«Lâyiha'nın 7 nei maddesi Ziraat Bankasının kurum lehine açacağı kredilere dairdir. Açık krediler için bir asgari gösterilmiş, diğerleri için ne asgari ve ne de âzami hadler tâyin edilmemiştir. Ziraat Bankasının çiftçiye zirai kalkınmayı sağlayacak işlere en geniş ölçüde yardımda bulunması hususunda herkes müttefik olmakla beraber mevduat bakımından memleket malî müesseselerinin başında gelen bu Bankanın vâdesiz tevdiatın plâsmanında ötedenberi takip etmekte olduğu ihtiyatlı ve basiretli yolda devam edebilmesini teminen maddeye bazı kavir ve şartların ilâvesi düşünülmüş ise de bu kredilerin istimalinde daima banka mevzuat ve imkânları dâhilinde hareket edileceği Ziraat Vekili tarafından ifade olunmasına binaen bundan sarfi nazarla Ziraat Encümeninin 7 nei maddesi aynen kabul olunmuştur.»

Bendeniz bunu doğru bulmuyorum. Vekilin şahsı muhteremdir; mevzuat ta mevzuattır. İnsanlar fânidir. Biz insanların sözü ile değil, milletin sözü olan kanunla bunun aneak halledileceğine kaniiz ve bu kuyut ve şurutun kanun çerçevesi dâhilinde buraya girmesi zarurêti vardır. Yoksa bankaların, Ziraat Bankasının kanunî vazifetleri sarıslmış olur. Esasen bu bankanın, yani Ziraat Bankasının böyle bir külfete girmesi,

açık bir hesap açması kendisinin muvafakatine bağlı olmak lâzımdır. Biz bir müesseseye bu suretle bir tahmil yapmaktığımız doğru olur mu, olmaz mı? Onu da Yüksek Meclisin büyük takdirine bırakır ve geçerim.

Üçüncü nokta; bu kanun lâyihası, 3460 numaralı, sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi Teşekküllerin teşkili ile idare ve mürakabesi hakkındaki kanundan bahsediyor. Onun mürakabesine tabi olacaktır.

Yüksek malûmunuzdur ki, Parti Grupumuz bu kanunun işleyiş şekli hakkında esaslî bir karar vermiştir. O karar da şudur: Bu kanunun tadili, yani Umumî Heyet denilen taazzuv yerine bunların muamelâtının yıllık tetkikinin Meclise gelmesi şeklindedir. Bunu bütün arkadaşlarımızla konuştuğumuz zaman bunun bir zaruret olduğu hususunda ittifak olunuyor. Çünkü bu kanunun koyduğu Umumî Heyetin içerisinde banka direktörleri vesair bazı zevat vardır. Bunlardan kimisi ile heyette bulunan Vekiller arasında âmirlik ve mâdûnluk vaziyetleri mevcuttur. Vaziyetin safhalarını açıkça arz ediyorum. Bu itibarla bunun işleyiş ekseriya orada bulunan mebuslarda kalıyor. Mebuslar da gerçi Encümene gidiyor amma orada mebus olarak ifayı faaliyet etmiyor. Daima umumî heyette böyle vaziyetler hâsıl oluyor.

Bu 3460 numaralı kanun hakkında Partimizin Gurup kararı vardır. Yani bunların mürakabesi Yüksek Meclise gelecektir ve Meclise gelmesinde de Gurup kararının 1939 da olmasına rağmen, ondan sonra geçen beş sene içindeki tatbikatımız da bunun Meclise gelmesinin faydalı olacağı hakkında, bendeniz gibi, Umumî Heyette beş sene âzalık etmiş olan arkadaşlarımız da kanaatını takviye etmiştir. Müşahedemiz bunun Meclise gelmesi hususundadır. Fakat lâyiha henüz Meclise gelmemiştir. Bu vesileden istifade ederek bu lâyiha'yı biran evvel Meclise getirip bu muazzam millet sermayesinin, 600 - 700 milyon tutan ve daha da artacak olan millet sermayesinin muhakkak Meclisin yüksek kontrolünden ve tetkikinden geçmesindeki zaruret ortadadır. Şimdi burada da 3460 numaralı kanunun hükümleri tatbik olunacak deniliyor. Muvakkat olmak üzere onların amma, bu bize 3460 numaralı kanunun tadili hakkındaki Yüksek Gurupun kararını unutturmamalı ve Meclisten bu suretle geçmiş bulunmakla kararın keenne küçük olduğu gibi bir mânâyı ihtiva etmemelidir. Bunu da arz etmiş oluyorum.

Kâr meselesi : Bu müessese kâr müessesesi mi olacak, ne olacak? Ziraat Encümeninin üçüncü maddesi şöyle diyor : Kurum Ziraat Vekâletinin zirai donatım mevzuunda takip edeceği esaslara uygun olarak hiçbir kâr kasrı gözetmeksizin aşağıdaki vazifeleri yapar...)

Maliye Encümeni bu üçüncü maddeyi birin-

ei maddeye alarak (... Kurum bütün faaliyetlerinde kâr kastına değil, yukarıda yazılı teşkil maksadına bağlı kalır.) Bütçe Encümeni bunu çıkarmıştır. Bütçe Encümeni mütalâasında diyor ki : (... 3460 sayılı kanunun 42 neî maddesi hükümlerine göre ayırmalar yapıldıktan sonra kalan paranın % 75 inin sermayeye, % 25 inin de ihtiyat sermayeye tahsis edileceğinin zikredilmiş olması da kâr kastının tamamıyla bertaraf edilmediğine bir delil teşkil etmektedir.) Elhakika bu mülâhaza, 3460 sayılı kanunun hükmüne uygundur. Bendeniz öyle zannediyorum ki, Ziraat Encümeniyle Maliye Encümeni buna bir umumî istikamet vermek istemişlerdir. Bu müessesenin umumî işleyişindeki maksat, Devletin oraya koyacağı sermayenin faizini alması tabiidir. Bendeniz bunu kabul ederim, bu zarureti görürüm. Devlet neden koyduğu paranın normal bir faizini alması? Anma bu gibi müesseseden maksat bir kâr müessesesi olmadığı kanunun bünyesinde tebarüz ettirilmesi, 3460 numaralı kanunun 42 neî maddesinin mefhumunu ihlâl etmez. Bu itibarla Maliye Encümeninin birinci maddesine koymuş olduğu fıkrayı ilâve etmek ve bu müesseseden beklenen başlıca maksudun kâr olmayıp fiyatların ucuzluğu esas olduğunun tebarüz ettirilmesi noktai nazarından faydalı olur, mütalâasındayım. Takdirinize arz ediyorum.

Son işaret edeceğim nokta : Mesuliyeti mahdude. Dün bazı arkadaşlarla görüşürken bu mesuliyeti mahdude mi? olacak dendi. Hakikaten kanunda yoktur. Mesuliyeti mahdudeli mi olacak, gayrimahdudeli mi olacak? Sonra 3460 sayılı kanuna baktım : ikinci maddesinde şöyle bir hüküm vardır : «Bu kanunun hükümlerine tabi teşekküller hükmî şahsiyeti haiz ve bu kanunla kendi hususi kanunları dairesinde malî, idarî muhtariyete malik olmak ve mesuliyetleri sermayeleriyle mahdut bulunmak üzere hususi hukuk usullerine göre idare olunur» diyor. Gerçi bu nokta müemmen gibi görünüyor amma bendeniz bu mesuliyetin kanunun kendisinde zikredilmesini, ilerde zuhur edilecek müşkülât bakımından faydalı görüyorum. Bendenizin mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Bazı arkadaşlar yüksek sesle görüşükleri için hatibin sesi duyulmuyor.

A. N. DEMİRAĞ (Sivas) — Muhterem arkadaşlar, memleketin en lüzumlu ve en zarurî bir ihtiyaamı karşılayacak olan bu kanun münasebetiyle, işinin ehli olan ve kendisinden büyük ümitler beslediğimiz sayın Ziraat Vekilini hürmetle ve saygı ile tebrik eder ve kendisine muvaffakiyetler temenni ederim. Ümit ediyoruz ki, onun iradeli ve bilgili eliyle bir kaç sene geçmeden bu memleketin ziraatı çok esaslı bir inkışaf gösterecektir. Ve memleketin yükseltilmesinin temeli olan ziraat işimizi halletmiş olacaktır.

Muhterem arkadaşlar çok kıymetli ve esaslı bir mevzu olan bu kanunun bir kaç maddesi üzerindeki noktai nazarımı burada arz etmek isterim. Bu kurumun sermayesi : Kurumun sermayesi üç menbada olmak üzere 50 milyon lira olacaktır. Ve bu, Heyeti Vekile kararıyla iki misline iblâğ edilecektir. Bu menbalar şunlardır : 1 - Her sene Muvazeneî umumiyeden tahsis edilecek para, 2 - Fevkalâde olarak tahsis idilecek para, 3 - Kurumun kârından 4360 numaralı kanun mucibince % 5 ihtiyat akçesi ve % 5 memur ve müstahdemine ikramiye ayırdıktan sonra kalan % 90 nm % 75 i olarak ayrılacak miktar. Bu, ana sermayenin üç kaynağıdır. Bundan sonraki maddede ihtiyat sermayenin menbaları ifade ediyor ve diyor ki; 4 neî maddedeki ayırmalar çıktıktan sonra yani % 5 ve 5 ve % 75 çıktıktan sonra kalan ihtiyat sermayeyi teşkil eder. Bu ihtiyat sermaye sermayenin 1/4 ne balığ olunca artık ihtiyat sermaye kesilmez. Ve bu paralar esas sermayenin itmasına tahsis edilir ve esas sermayede mukarrer ve muayyen miktarı doldurunca bu paralar fevkalâde ihtiyat sermayeyi tesise tahsis olunur..

Muhterem arkadaşlar, bir kerre asıl sermayenin üç menbaı vardır. Birisi her sene Muvazeneî umumiyeden konacak para, ikincisi, fevkalâde olarak konulacak tahsisat, üçüncüsü kalan % 75 dir. O halde ihtiyat sermayeye kalan miktar evvelece ayrılan % 5, birde sonradan ayrılan % 25 tir. Filen hesap itibariyle evvelâ ihtiyat sermayesinin ikmaline inkân yoktur. Evvelâ sermaye, ondan sonra ihtiyat sermaye tamamlanacaktır. O itibarla 4 ve 5 neî madde metinleri biraz hakikata tevafuk etmemektedir. Onun için 4 neî maddenin (C) fıkrasındaki % 75 ini değil heyeti umumiyesini tahsis etmek lâzımgelir, yani % 100 ünü. Bu suretle asıl sermaye tamam olduktan sonra bu C fıkrasındaki sermayeye tahsis edilmelidir. O da ikmal edildikten sonra fevkalâde ihtiyat sermayeye tahsis edilmelidir. Onun için bu dördüncü ve beşinci maddelerin arzettiğim esaslar dairesinde tadil edilmesine zaruret vardır. Bu ciheti böylece tebarüz ettirdikten sonra ikinci olarak kredi meselesine intikal ediyorum.

Muhterem arkadaşlar, Feridun Fikri Düşünsel arkadaşımız çok veez şekilde bunu ifade ettiler. Zaten Bütçe Encümeni de esbabı mucibe lâyihasında hakikati olduğu gibi ifade etmiştir. Fakat öyle zannediyorum ki, esbabı mucibedeki ifadeleri, kanunun sarîh metnini değiştirecek vaziyette olamaz. Eğer bir metinde müphemiyet varsa esbabı mucibe nihayet bunu izale edebilir. Halbuki bu kanunun metninde tamamen Ziraat Bankasına bir mükellefiyet yükletiliyor. Arkadaşlar, Ziraat Bankası nihayet üzerinde titiz duracağımız ve yaşaması için fevkalâde titiz davranacağımız bir müessesedir. Binacaleyh bu müesseseyi taham-

mülûn fevkinde ve mevzuatının haricinde bir takım kanuni vazifelerle tavzif etmek hakikî maksada uygun değildir. Belki bugün Ziraat Bankasının elinde Donatım Kurumu için bir tahsisat vardır. Belki bugün bu mecburiyeti ifade edecek bir kudrettedir. Fakat yarm bu tahsisatın herhangi bir suretle elinden alınması veya çıkması halinde kanuni bir mecburiyet dolayısıyla kendisine verilen bu mükellefiyeti ifa edemeyeceği gün, kanuni bir mecburiyet dolayısıyla kendisi o mükellefiyete icbar edildiği zaman çok müşkül ve hakikaten hepimizi düşündürecek bir vaziyet hâsıl olur. Onun içindir ki, bu maddenin metnine, imkân derecesinde, kaydının ilâvesini lüzumlu görürüm. Aynı zamanda şunu anlamak istiyorum ki, gerek Encümen ve gerek sayın Ziraat Vekili, Ziraat Bankasıyla bu kanunun ruh ve metni hakkında görüşülmüş ve mutabakat hâsıl olmuş mudur? Nihayet bu cihetin de düşünülmesi lâzımdır. Belki ben yanlış düşünebilirim; fakat benim bildiğim ve anladığım ve Bütçe Encümeninin esbabı mucibesindeki izahatta böyle bir endişe olduğu mahiyetindedir. Bunu arzettikten sonra idare meclisi meselesine geliyorum. Arkadaşlar, Hükümetin teklifinde idare meclisi reisi ile âzadan birinin Ziraat Vekili ve ikisinin de Maliye Vekili tarafından intihap edileceği ifade edilmiştir. Ziraat Encümenimiz reis ve iki âzanın Ziraat Vekili, bir tanesinin Maliye Vekili tarafından intihabını ileri sürmüştür. Bütçe Encümeni reisle bir âzanın Ziraat Vekili, bir âzanın Başvekilin, bir tanesinin de Maliye Vekili tarafından intihap edileceğini göstermiştir. Ben Bütçe Encümeni ile hemfikir değilim. Vekillerin hasbenvazife ve lüzum intihap edecekleri birer âza haricinde Başvekil tarafından ayıra intihaba lüzum yoktur. Zaten Başvekil Vekillerin Şefidir, birini istiyorsa onu söyler, namzet göstermek imkânı elindedir. Binaenaleyh Başvekilin namzet göstermesi yerinde değildir. O halde ya Ziraat Encümeninin veyahut Hükümetin teklifi gibi olmalıdır.

Muhterem arkadaşlar; bu maddenin son fıkrasını okursak «... reis ve âzalar 3460 sayılı kanunun 15 nci maddesinde yazılı vasıflardan maada bu kurumun iş mevzuları üzerinde ihtisas sahibi olmaları şarttır.» Bu, hakikaten yerinde konmuş bir hükümdür. Bir meclisi idareye reis ve âza olarak gireceklerin o işi bilen adamlardan olması işi yürütmek bakımından çok lâzımdır. Bu itibarla da mademki bu esas mevcuttur, mevzu ile alâkalı zevatı intihap etmek daha ziyade Ziraat Vekilinin hakkıdır. Onun için ben Ziraat Encümeninin noktai nazarı mu'ebince reis ve iki âzanın Ziraat Vekâleti tarafından ve bir âzanın da, malî murakabeyi haiz olması lâzımgelen Maliye Vekâleti tarafından intihap edilmesi, işin daha iyi yü-

rümesi için faydalı olacağı kanaatindeyim.

Arkadaşlar, bundan sonra asıl esas maddeye geçiyorum.

Inhisar işi :

Benden evvel söz alan Feridun Fikri Düşünsel arkadaşımız inhisar işi üzerinde uzun uzadıya mütalâa dermeyer ettiler ve işi müdel-let ve mufassal bir surette izah ettiler. Bu itibarla ben o kadar mufassal söyleyecek değilim. Fakat ifade ettikleri müdafaaların hepsi yerindedir.

Bir Kurum tesis ediyoruz. Bu kurumu kazanç vergisinden, gümrük resminden ve her türlü resimlerden muaf tutuluyor, buna rağmen, bu kolaylığı haiz olan kurumun karşısında başka rakip istemiyoruz. Bu katien doğru bir iş değildir. Memleketin zirai donatımına kadar çok ihtiyacı vardır ki, 50 - 100 milyon lira sermaye ile başarılabilecek işlerden değildir. Daha çok milyonlara ihtiyacı olan bir iştir. Binaenaleyh, Devletin teşkil ettiği bu kuruma bütün kolaylıkları verdikten sonra bu hususta çalışmak cesaret ve dirayetini gösteren, ifade me dikkat buyurun bu cesaret ve dirayeti gösteren vatandaş olursa, çünkü her türlü resimden muaf olan bir müessese varken o işe atılmak tam mânasıyla bir cesaret ve dirayet işidir. Bu cesaret ve dirayeti gösteren insanları bunlara inhisar koymak suretiyle geriye atmak hiç bir zaman memleketin lehine bir hareket olmaz. O itibarla bu inhisarın kaldırılması muvafık olacaktır.

Diğer maddeler hakkında da ufak tefek mâruzatım vardır, fakat onları o maddelerin müzakeresi sırasında arzedeceğim.

R. FENMEN (Kocaeli) — Efendim, modern tekniği köylerimize kadar götürecektir olan bu kanunu buraya getirmiş olmalarından dolayı Hükümetimize şükran borcumu eda ederek bu münasebetle teknik bakımdan bazı hususları sayın vekilimizden temenni etmek üzere arz etmek istiyorum.

Bunlardan biri, yapılacak makinaların Dünyada en mâruf fabrikaların lisanslarını satın almak suretiyle aynı mahiyette, sâdelikte ve dayanıklılıkta temin etmeleridir.

İkincisi; akaryakıtlı işliyecek olan bazı makinaların yerli mahrukutla işliyebilecek surette yapılmalarını temindir.

Üçüncüsü, köylümüze bu alât ve edevat dağıtılırken açık ifade ile yazılmış bunların tarifnamesi, kullanım tarzları, bakımları ve tamirlerini de aynı surette bildirmek lâzımdır. Çünkü malumdur ki, bir makinenin hayatı iyi bakımla ve onun vakit vakit tamirleriyle uzatılabilir. Binaenaleyh, Bu noktai nazardan makineyi tevdi ederken aynı zamanda yedek parçalarının ve onun hüsnü idamesine yarayacak olan yağ ve sairiyi de birlikte temin etmeleri-

ni rica ediyorum. Sözüüm bu kadardır.

V. SARIDAL (İstanbul) — Bugün müzakerede bulunduğumuz zirai donatım kurumu kanunu memleketin çok şümüllü ve ehemmiyetli bir ihtiyacı nazarı dikkate almakta ve mevcut hükümleri değiştiren yeni hükümler koymaktadır. Zirai donatım denildiği zaman hakikaten muazzam rakamlar önünde bulunduğumuzu, bulunacağımızı düşünmemiz gerektir. 2 buçuk milyon zirai işletmemizin takriben 10 milyon hektar yani 70 milyon yeni dönüm arazi üzerinde tarla ziraati, bağcılık ve diğer mahsullerin ekimleriyle ve yetiştirilmesiyle meşgul olmaktadır. Mühassısların tesbit ettikleri rakamlara göre bir hektarın zirai masrafı vasatı 700 altın kuruştur. 10 milyon hektarın vasatı zirai masrafı 70 milyon altın eder. Bugünkü raiye göre 2 milyar 800 milyon kâğıt lira. Bu muazzam yekûnun içinde kredi suretiyle, bilhassa donatım kredisine için lâzımgelen miktar bir çok tenziller yaparak fakat en aşağı, nihayet yarım milyar liraya kadar indirilebilir. Zirai donatım ve çevirme kredisine ihtiyacımız en asgari 500 milyon liradır. Mesele eidden mühim bir meseledir. 80 senedenberi memleketimizde zirai kredi ihtiyacını temin vazifesi ile meşgul bulunan ve Büyük Mitat Paşanın bu memlekete yadigarı olan Ziraat Bankası, bu seksen senelik mesai ve faaliyet hayatı içinde elden geldiği kadar zirai çevirme kredisini ve zirai donatım kredisini temin ile meşgul olmuştur. Çevirme ve donatım kredisini beraber zikrediyorum. Çünkü; yeni kanunlâyihasında teşkili talep edilen ve Büyük Meclisin kabul ve muvafakati istenilen kuruma; tohum tedariki, gübre tedariki, küçük aletler tedariki küçük zirai makineler tedarik, büyük zirai makineler tedariki tevdi edilmiş istenilmektedir. Bunların bir kısmı çevirme kredisine, bir kısmı da donatım kredisine taallük eder. Bu itibarla her ikisini de beraber zikrediyorum. Ziraat Bankasının 100 milyon lira nominal sermayesinden son bilânçosuna göre tahsis, tediyeye edilen sermaye miktarı vasatı 45 milyon liradır. 45 milyon liralık bir sermaye ile Ziraat Bankası bütün bu zirai kredinin ihtiyaçlarını memleket içindeki 58 şubesi ve 207 ajansı ile temine çalışmaktadır. Bunun içinde Ziraat Bankası alet, makine, büyük makine tedariki gibi vazifelerini - bilânçolarına dikkat ettiğimiz zaman görüyoruz ki - umumî kredi ihtiyacını temin için sarfettiği kemiyete nazaran % 0,29 nispetinde ancak temin etmiştir. Ziraat Bankası bu işte neden bu kadar az alâkalanıyor? Mesele aşikârdır. Çünkü, sermayesi azdır. 45 milyon lira sermayesi vardır. Bu 45 milyon liraya dikkat edersek bugünkü para raiyesine göre bunu dört misli daha az kudretli olduğunu mülâhaza edecek olursak demek ki, Ziraat Bankasının bugünkü kredi için tahsis etmekte olduğu kemiyet

öz kaynağından temin ettiği kemiyet nihayet 10 - 12 milyon liralık bir kıymettedir. Ziraat Bankası çok kritik bir vaziyete gelmiştir. Hükümetin bu noktayı nazarı dikkate almak gerekli olduğu zannında bulunuyorum. Ziraat Bankası böyle buhranlı devirler geçirdi. Anonim şirket haline gelmeden önce de aynı vaziyete girdi. Bugün de ona müşabih bir vaziyete girmiş bulunmaktadır. Şimdi ben şu mütalâayı arz etmek istiyorum. Ziraat Bankasının mevcut teşkilâtıyla mevcut personeli ile ve seksen senelik tecrübesiyle, cihaziyle ancak 0,29 nispetinde yapabildiği, yapmağa muktedir olduğunu bildiği bir işi şimdi tutacağız 10 aydanberi belki fiilen mevcut, fakat kanunu kabul ettikten sonra katı bir şahsiyet iktisap edecek olan Zirai Donatım Kurumuna tevdi edeceğiz. Ne ile? Kanunda sayılan sermayelerle. 14 milyon lira sermayeden bahsediliyor. Bunun nominal sermayesi 50 milyon lira olacağından bahsediliyor ve bu işle meşgul olacak deniliyor. Hatıra şöyle bir şey geliyor. Mevcut Ziraat Bankasının, 3202 numaralı Ziraat Bankası Kanunu bu vazifeyi, aslı vazifelerinden biri olmak üzere Ziraat Bankasına zaten vermiş bulunmaktadır. Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunıyla, Tarım Satış Kooperatifleri Kanununun maddeleri, kooperatiflerle münasebeti dolayısıyla yine Ziraat Bankasına taallük etmekte ve bilhassa donatım kredisine sahasında vazifeler verilmiş bulunmaktadır.

Ne olurdu? Bu yeni sermayeyi, bu 50 milyon lirayı Ziraat Bankasına verseydik ve Ziraat Bankasının 257 şube ve ajanlığından istifade etseydik, tecrübesinden istifade etseydik acaba daha iyi olmaz mıydı? Bu mütalâa karşısında hatıra şöyle bir şey geliyor. Ziraat Bankası bu vazifeyi yapmadı, yapamadı ve yapamıyacaktı. O takdirde Ziraat Bankası için daha çok düşünülmesi lâzımgelen bir vaziyet tahaddüs etmiş olacaktır. Niçin yapmadı, niçin yapamadı ve niçin yapamıyacaktı?

Ziraat Bankasının son bilânçosuna baktığımız zaman görürüz ki takriben dört buçuk milyon lira bir personel masrafı ödemektedir. Ayrıca senede müessesat ve binaları için de takriben 500 000 lira bir vergi ve harçlar ödemektedir. Aşağı yukarı 5 000 000 lira tutuyor. Şimdi bu yeni kurumda da mümasil teşkilâtı yapmamız yani 250 tane zirai donatım kurumu şube ve ajanı ihdas etmemiz lâzımgelcek. Bu suretle 4 500 000 lira bir personel masrafı daha ödeyeceğiz. Ve takriben 500.000 lira da, binaların vergileri ve saire için vereceğiz. Muaf tutarsak başka, fakat tutmazsak! Ne olurdu? bu masraflardan çekinmek için bu vazifeyi Ziraat Bankasına vererek ve onun sermayesini kuvvetlendirerek ve idaresini teknik anasızla tehziz ederek, harekete geçilseydi. Ben böyle düşünüyordum. Kaldı ki, zirai donatım işine baktığımız zaman, bu kurum teşekkül etti. Bunun yapacağı işe dikkat edersek, üç epeye gö-

rürüz. Satın alacak, memleketin dâhilinde veya hariçinden, veya yaptırarak, bunları bir yere toplayacak, memleketin muhtelif bölgelerine kadar, mazbatada işaret edildiği vechile, satış yapacak. Demekki, evvelâ, bir mübayaâ teşkilâtıdır. Saniyen bir nakil teşkilâtıdır. Üçüncü olarak ta bir satış teşkilâtıdır. Ondan sonra da kanunda hüküm vardır. Bu satışlar, ya peşin para ile, veyahut taksitle olacaktır. Taksitle satıma karşılığını ne ile temin edecek. Gayet tabii ya rehin alacak, ya müteselsil kefalete müracaat edecek veya ipotège müracaat edecek, işin icabına göre. Bunu zaten Ziraat Bankası yapıyor. Şu halde biz Ziraî donatım kurumu adıyla yeni bir banka mı ihdas ediyoruz? Yalnız mübayaâyı idare edecekse o başka. Yani hariçten satın alacak, getirecek ve Ziraat Bankası teşkilâtına verecek. Şu halde bu şöyle de olabilir: Ziraat Bankasının içinde bir yan teşekkül, bir ilâve teşekkül olarak. Bu şekilde kurulamaz mı idi? Yani Ziraat Bankasının içinde bu Donatım kurumunun meşgul olacağı işlerle meşgul olmak üzere kuvvetli, ticari teknik kudretini haiz, zirai bilgilerle mücehhez bir mübayaâ teşkilâtı yapılamaz mı idi? Pekâlâ yapılabilirdi. Niçin buradan ayrıldık ta buraya gittik? Ben bunu kavrayamadım. Kaldı ki, Ziraat Bankasının bu aynı zamanda bir vazifesidir. Şimdi Ziraat Bankasına demek istiyoruz ki, biz bu kurumu ihdas ettik, artık sen bu işlerle meşgul olmayacaksın.

Bunun hududu muayyen değildir. arkadaşlar. Çünkü Ziraat Bankasının meşgul olduğu kredi nevelerinden bir çoğu çevirme ve satış kredisi adını taşıyan iki katagoriye girer. Bunlar da bundan ibarettir. Şu halde Ziraat bankasının sahai faaliyeti mühim bir surette daralmış olacaktır. Sadece mahsul satış kredisi, toprak edinme kredisiyle meşgul olacaktır. Bu müessese üzerinde 80 senedir. üzerinde titredüğümüz ve bütün faaliyetimizi kendisine sarfettiğimiz bu bankayı çok korkuyorum, yarı yarıya küçültmüş bir vaziyete sokmuş olacağız. Neden mevcut kuvvetli ve canlı olması mümkün olan bir müesseseyi cansız hale getireceğiz. Buna benim, şimdiki halde, - izahat verilirse başka - fakat şimdiki halde mantığımı pek eremedi. Sonra kanunda hüküm sarîh değildir. Ziraat Bankası bundan sonra bunları yapacak mı, yapmayacak mı? Bu da sarîh değildir. Kaldı ki, tarım kredi kooperatiflerinin satış kredi kooperatiflerinin zannederim 60 nci maddelerinde olacak, bu işe dair olan hükümlerinin kalkıp, kalkmadığı hakkında mevcut lâyhada sarîh hükümler yoktur. Yani köylü tek başına mı kurumla münasebette bulunacak, yoksa kooperatifleri delâletleriyle mi kurumla münasebette bulunacak? Bu da tasrih edilmiş değildir.

Bu mütalâaları kısaca arzettikten sonra

Kanunun noksan bıraktığı bir iki yere daha temas edeceğim:

Bir kere Bankalar kanununun mevcut olan hükümleri nazarı itibare alınmamıştır. Çünkü; Bankalar kanununda mevduatın korunması için vazedilmiş olan hükümler meyanında bankaların ancak tediye edilmiş olan sermayelerinin % 10 u nispetinde hükmi şahıslara kredi açacakları müsarrahtır. Ziraat Bankası 45 milyon liralık tediye edilmiş sermayeye mâlik olmasına göre hükmi şahsiyeti haiz olması lâzımgelen bu kuruma nihayet nihayet 4,5 milyon liralık bir kredi açabilir. Kanunda on milyon lira kredi açılabilir dediğimiz zaman Bankalar kanununun hükmiyle tearuz teşkil eder. Binaenaleyh, bu cihetin nazarı itibare alınması lâzımgelir. Bu hükmün değiştirilmesi lâzım mı, değil mi?

Bir nokta daha var; 3460 numaralı kanuna tabii olarak kuracağımız müessese nasıl bir müessesedir, şahsiyeti hükmiyeyi haiz midir, değil midir? Kanunda ben buna dair bir sarahat görmedim. Gerçi 3460 numaralı kanuna tabii olması itibariyle denilebilir ki, şahsiyeti hükmiyeyi biddelâle, zmnen haizdir. Bir müessese şahsiyeti hükmiyeyi haiz olur veya olmaz. Bunun naçiz kanaatıma farkı şudur: eğer bir müessese şahsiyeti hükmiyeyi haiz değilse sadece, doğrudan doğruya bir Devlet idaresidir. demektir. Binaenaleyh, bunun mülhak bir bütçesi olmak lâzımgelir. Eğer bu müessese şahsiyeti hükmiyeyi haiz ise; Etibank, Sümerbank, Ziraat Bankası gibi; o vakit bizim Meclisimizi alâkalandıran bir mülhak bütçeye ihtiyacı yoktur. O halde bu nasıl bir teşekküldür? Bu tasrih edilmiş değildir. bu mütalâamı mevzuunun daha çok tafsile mümkün olduğunu görmekle beraber burada bitiriyorum ve diyorum ki, arkadaşlar, bu kanun lâyihası Bütçe Encümeninden geçmiştir, Maliye Encümeninden, Ziraat Encümeninden geçmiştir, fakat en mühim bir Encümeninden geçmemiştir. Ticaret Encümeninden. (Doğru, doğru sesleri). Ticaret Vekâletine bağlı bir müessese olmak itibariyle Ziraat Bankasının hüviyetinde vukua gelecek her türlü tebeddüller Ticaret Encümenini alâka eder. Verdiğim takririm bu noktaya taallük etmektedir.

TİCARET EN. M. M. H. SARHAN (Manisa)

— Efendim, Encümen namına lâyihamın tetkik edilmek üzere Ticaret Encümenine verilmesini rica ediyorum.

REİS — Efendim, lâyihaır Ticaret Encümenine gönderiyoruz. Alâkadar Encümen olmak itibariyle (Muvafık, muvafık sesleri).

Ruznamede başka işimiz yoktur. Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere inikada son veriyorum.

Kapanma saati : 16,00

**Türkiye Ziraî Donatım kurumu kanunu lâyihası ve
Ziraat, Maliye ve Bütçe Encümenleri
mazbataları (198)**

T. C.

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71-45 6/247

24 . I . 1944

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Ziraî Donatım Kurumu tesisine ait Ziraat Vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 20 . 1 . 1944 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim

Başvekil

Ş. Saracoğlu

Bir «Ziraî Donatım Kurumu» teşkili hakkında mucip sebepler

1. Memleketimizde bulunan ziraat işletmelerinin hemen hepsinin istihsal düzenleri eksiktir. Bugün çiftçilerimizin elindeki istihsal vasıtalarının çoğu aşıptan yapılmış ve iptidaidir. Bu sebeple de yarayışsızdır. Bu hal el aletlerinden başlayarak hayvanla çekilen alet ve makinelere varıncaya kadar bütün istihsal vasıtalarında müşahede edilebilir. Yurdumuzda motör kuvvetleriyle işliyen makineler esasen sayılabay kadar azdır. Bu az olan makinelerin bir kısmı da yedek parçalarının yokluğu, tamirlerinin zorluğu yüzünden tam randımanla işliyememektedir.

Aynı suretle çiftçilerimizin muhtaç oldukları iyi tohumluk, suni gübreler, kükürt, göztaş, uranya . . . ilâh gibi zirai ilâç maddelerinde de büyük bir yoksuzluk göze çarpmaktadır.

Bütün bu vakırlar ziraatimizin teknik istihsal vasıtalarıyla, zamanın ve şartların icaplarına uygun bir şekilde donatılmadığını anlatmaktadır.

2. Ziraatimizde istihsal vasıtalarının iptidai ve eksik oluşu memleketimizde işletme ve istihsal tekniğinin geri kalmasını intaç etmiştir. Bundan ötürü yurdumuzda tabiat şartlarının ve varlıklarının elverişliğine rağmen ziraatimizin istihsal kapasitesi bugün daha çok dardır. Yine aynı sebeplerle zirai istihsallerimizde randıman düşük, birçok mahsullerimizin de kaliteleri bozuktur. Bunların neticesi olarak da umumiyetle ziraat mahsullerimizin maliyetleri yüksektir.

3. Bilindiği üzere millî iktisadımızın en geniş servet kaynağı ziraattir. Bu kaynağın gümrak bir şekilde işletilmesi iktisadi inkişafımızın ilk şartıdır. Fakat bu yönde şimdiye kadar harcanan emekler istihsal vasıtalarının eksikliği ve iptidailiği yüzünden beklenen verimi getirememiştir ve getirememektedir. İlle dört yıldanberi sürüp gelen şu ikinci eihan harbinin doğurduğu buhran karşısında zirai istihsallerimizi arttırma yolundaki hamlelerimiz en ziyade bu engele çarparak kırılmaktadır.

Halihazırda ziraat mahsullerimizin fiyatlarının yükselmesinde, istihsal vasıtalarının eksikliği, kötülüğü sebebiyle istihsal randımanının düşük ve ziraat mahsulleri maliyetlerinin yüksek oluşunun payı büyüktür. Bu tezahürler ziraatte teknik istihsal vasıtaları durumumuzu çok iyi aydınlatmaktadır.

4. Bu harbin sonunda, belirmesi muhtemel olan büyük iktisadi buhran karşısında da ziraatimizin teknik istihsal vasıtaları yoksulluğu pek acı olarak yine belirecektir. Ondan sonra gelecek zamanların depresyonları içinde Türkiye ziraati, istihsal haeminin darlığı, randıman düşüklüğü, mahsul kalitelerinin elverişsizliği ve maliyetlerin yüksekliği yüzünden pazarlarda özlediğimiz dayanıklığı gösteremeyecektir. Bu da bizi tekrar teknik istihsal vasıtaları derdiyle karşılaştıracaktır.

Bu itibarla çiftçilerimizin teknik istihsal vasıtalarıyla donatılması ziraatimizin ötedenberi sürüp gelmekte olan, ele alınmadığı takdirde, gelecek zamanlarda da sürüp gidecek olan ana dâvalarından biridir. Zaten çiftçilerimiz de teknik inkılâbın gerçekleşmesi de bu dâvanın toptan ve memleket ölçüsünde halledilmesine bağlıdır.

5. Ziraatimizin teknik istihsal vasıtaları ihtiyacı onun tarla kültürleri, bağ ve bahçe kültürleri, hayvancılık ve ziraat sanatları şubelerine birden şâmil, umumî bir ihtiyaçtır. Bu istihsal sahalarında çiftçilerimizin muhtaç oldukları teknik istihsal vasıtaları her çeşit el aletleri, hayvanla işlenen alet ve makineler, motörle işleyen makineler, her türlü suni gübreler, iyi tohumluklar ve ziraatte kullanılan ilâç maddeleri olmak üzere muhtelif katagoride vasıtalar ve malzemedir. Bugün şu çeşit çeşit istihsal vasıtalarını ve malzemesini çiftçilerimiz istedikleri anda kendilerine yarayacak şekilde ve miktarda, elverişli fiyatlarla ve kolayca bulamamaktadır.

6. Vakıa, memleketimizde zirai istihsal vasıtaları işinin bazı parçalarını zaman zaman Devlet eline almıştır. Meselâ memleketimize traktörlerin getirilmesi, halka dağıtılması, bazı malzemenin Devlet tarafından tedarik edilerek çiftçilere verilmesi gibi teşebbüsler bu nevidendir. Bugün de yine Devlet, kükürt, göztaşı tedariki, uç demiri, pulluk imali gibi işleri türlü şekillerde başarmaya çalışmaktadır. Fakat bu teşebbüslerin çoğu zamanla mukayyet bir şekilde ve dağınık bir halde yürütülmekte, ziraatte teknik istihsal vasıtaları işi toptan ve sürekli bir iş olarak başarılamamaktadır.

7. Bugüne kadar memleketimizde zirai istihsal vasıtaları tedariki dâvası büyük ölçüde hususi teşebbüsün elinde kalmıştır, denilebilir. Bu dâva büyük ölçüde hususi teşebbüs elinde kaldığı için de çabucak bütün memlekete şâmil olarak gerçekleştirilememiştir. Zira hususi teşebbüs dâvayı, ziraatte umumî bir teknik inkılâp yapmak zihniyetiyle yürütmemiştir. Daha ziyade kendi menfaatleri peşinden koşmuştur. Bundan ötürü de çiftçiler bütün istihsal sahalarının ihtiyaçlarını karşılayacak her çeşit istihsal vasıtalarını yurdun her yakasında, kolayca ve ucuz fiyatlarla ele geçirmek imkânlarını bulamamışlardır. Bilâkis çok zaman, elverişsiz ziraat âlet ve makineleri çiftçilerimize yüksek fiyatlarla satılmıştır. Yedek parça ve tamir ihtiyaçları ise iyice karşılanmamıştır. Onun için şimdiye kadar ziraatimizde teknik istihsal vasıtaları istediğimiz çabuklukla çiftçilerimize yayılamamıştır. Bugün ise bütün memlekette zirai istihsal vasıtaları kıtlığı hüküm sürmektedir. Bu kıtlığın ortadan kaldırılması Devletten beklenmektedir.

8. Cumhuriyettenberi yürütülen iskân politikası da Devleti zirai istihsal vasıtaları işiyle başka bir bakımdan işigale mecbur etmiştir. Dışardan gelen ve getirilen yurt içinde yerleştirilen göçmenlere, araba, pulluk ve saire gibi istihsal vasıtaları dağıtılması yolu tutulmuştur. Fakat bu vasıtaların tedariki ve göçmenlere ulaştırılması da dikkate değer güçlüklerle karşılaşmıştır. Yarı yürütülmesinde devam edecek olan iskân politikası bu işi tekrar aktüel bir hale getirecektir ve Hükümet aynı zorluklar karşısında kalacaktır. Bu bakımdan da dâva bugün de yarı da Devleti çok yakından alâkalandırmaktadır.

9. Hükümetimizin benimsediği ve gerçekleştirme yoluna girmek üzere bulunduğu topraklılara toprak dağıtma dâvasının bir yanını da toprak sahibi olacak köylülerin istihsal vasıtalarıyla tehzizi meselesi teşkil edecektir. Bu takdirde, teknik istihsal vasıtalarının bulunup topraklandırılanlara dağıtılması ehemmiyetli ve şümüllü bir iş halini alacaktır. Dâvanın gösterdiği bu ziyade genişleme ve daha ziyade şümulleşme temayülleri de onun üzerinde Devletin ehemmiyetle durmasını zaruri kılmaktadır.

10. Çiftçilerimizin teknik istihsal vasıtalarıyla donatılması tamamiyle bir ihtisas işidir. Bu hem teknik bakımdan hem de ticari bakımdan böyle bir mahiyeti haizdir. Çünkü memleketimizin muhtelif yerlerinde hüküm süren farklı iklim ve toprak şartlarına, istihsal çeşitlerine uygun aletleri, makineleri tesbit etmek, bunları yaptırmak, tedarik etmek, tamirlerini ve işletmelerini emniyet altına almak, teknik vukufa, ticari ihtisasa ihtiyaç gösterir. Sonra bu mevzuların hepsi de üzerinde sürekli durulmaya değer mevzulardandır. Öteyandan iyi suni gübreleri, yarayışlı ilaç maddelerini, elverişli tohumlukları elde ederek uygun yerlere ulaştırmak, köylülerimize maletmek de yine ihtisası şart koşar. Esasen başka memleketlerde ötedenberi, gübreler, ilaç maddeleri ve tohumluklar üzerinde Devlet kontrolü vardır. Bu yüzden de, teknik istihsal vasıtalarıyla çiftçilerimizin donatılması dâvası; toptan Devletin ele alması zaruri olan bir dâva halinde görülmektedir. Bu zarureti köylülerimizin teknik seviyeleri ve iktisadi durumları da teyit etmektedir.

11. Zaten, halihazır şartları daha bundan bir sene evvel Devleti bu mevzu üzerine tekrar el koymağa götürmüştür. Hükümet, zirai istihsalı kolaylaştırmak ve arttırabilmek için, Ziraat Vekâletine nal, mih, tel, şına demiri, dingil demiri, araba, uç demiri, pulluk . . . ilâh gibi aletleri ve malzemeyi tedarik edip çiftçilere dağıtma vazifesini vermiştir. Bu maksatla da Ziraat Vekâleti emrine Koordinasyon fonundan 4 550 000 lira tahsis etmiştir. Filvaki Ziraat Vekâleti bu sermaye ile adı geçen malzemeyi ve vasıtaları tedarik ve dağıtma teşebbüslerine girişmiştir. Fakat bu iş bir ihtisas teşekkülünün elinde bulunmadığından dağıtım bir şekilde ve güçlükle yürütülmüştür. Bugün bu yöndeki çalışmalar teknik, ticari ve malî engellerle karşılaşmaktadır. Esasen bu sahada girişilen teşebbüsler zirai istihsal vasıtaları dâvasının küllüne şâmil bulunmaktadır. Çünkü bir yandan Ziraat Vekâleti, nal, mih, tel, uç demiri ve pulluk gibi mahdut mevzular üzerinde bu sermaye ile iş görmeye uğraşırken öte yandan idarî teşkilâtiyle göztaşı, uranya . . . ilâh gibi ilaç maddelerini tedarike savaşımaktadır. Bunlardan ayrı olarak da kükürt, potasa ve saire gibi malzemenin tedariki de Ziraat Vekâletinin dışındaki teşekküller elinde bulunmaktadır. Tohumluk tedarikinde ise zamana göre başka başka yollar tutulmaktadır.

Suni gübrelerin elde edilmesi mevzuuna Vekâlet tarafından hiç dokunulmamaktadır. Haddizatında bütün bunların hepsi de bir tek dâva içinde bulunmaktadır ve toptan bir tek ihtisas teşekkülüne verilmek iktiza eden mevzulardır. İşte bu sebeplerden zirai istihsal vasıtalarının yaptırılması, tedarik ve dağıtılması işlerini üzerine alacak bir Devlet teşekkülünün kurulmasına büyük bir zaruret vardır.

12. Çiftçilerimizin teknik istihsal vasıtalarıyla donatılması dâvası, bütün memlekete şâmil olmak üzere toptan ve bir Devlet teşekkülü tarafından ele alındığı takdirde temin edilecek faydalar büyük olacaktır. Bunların başlıcaları şöyle hulâsa edilebilir:

a) Devlet teşekkülü teknik ve ticari istihsal teşekkülü olacağından zirai istihsal vasıtalarının en iyilerinin tedarikini ve çiftçilere maledilmesini temin edebilecektir.

b) Teşekkül her çeşit istihsal vasıtalarını birden ele alacağından toptan ucuz tedarik etmek imkânlarını bulacaktır; meydana getireceği teşkilât ile bunların yurdun her bucağındaki çiftçilere ulaştırılması kolaylaşacaktır.

c) Teşkilâtı yurt içinde yayılacak olan bu teşekkül bol yedek parçalar bulundurmamak, tamirhaneler açmak suretiyle ziraat alât ve makinalarının çitçe elinde uzun zaman dayanmalarını ve kullanılmalarını sağlayacaktır. Halbuki yabancı firmalar ve ithalâteçerlar, kendi menfaatlerine uymadığı için, memleketimize, ötedenberi az yedek parça getirmekte ve hiç tamirhane açmamaktadır.

d) Çiftçilerimizin malî gücü yetmediği hallerde, bu teşekkül tarafından zirai istihsal vasıtalarının taksitle satılması kabil olacaktır. Bu suretle köylülerimiz en modern teknik istihsal vasıtalarını kolayca benimseyecektir. Zaten köylümüz donatma kredisi namiyle Ziraat Bankasından para halinde aldığı krediyi çok zaman bu maksat uğrunda kullanmaktadır. Halbuki bir Devlet teşekkülü taksitle ödemek üzere aynen istihsal vasıtaları dağıttığı takdirde köylüye nakit halin-

de donatma kredisi vermeye hacet kalmıyacaktır, kredi ayniyata çevrilmiş olacaktır. Bu da memleketimizin realitesine uymaktadır.

c) Devlet teşekkülünün kolayca ve here yerde teknik istihsal vasıtaları bulundurmasıyla konjukturun elverişli olduğu ve çiftçilerin elinde para bulunduğu zamanlarda, bu paralar israf edilmiyerek istihsal vasıtalarına yatırılacaktır. Böylece de ziraat işletmeleri teçhiz ve tahkim edilmiş olacak ve bunların istihsal hacimleri de derhal genişleyecektir.

Buna ziraat mahsüllerinin yüksek fiyatlarla sürüldüğü şu sıralarda büyük bir ihtiyaç vardır. Zira, bugün köylünün eline geçen paranın israf edilmesinden korkulmaktadır.

f) Nihayet Devlet teşekkülü çiftçilere kalitesi yüksek istihsal vasıtaları dağıtmakla onların, yabancı firmalar, ajanlar tarafından uygunsuz ziraat alet ve makinaları, mağşuş gübreler ve ilâç maddeleri, bozuk tohumluklar satılması yoluyla istismar edilmeleri önlenmiş olacaktır.

13. Buraya kadar teşrih edilen vakıalar ve izah olunan faydalar memleketimizde zirai istihsal vasıtalarının tedarik, ithal, imali ve çiftçilere dağıtılması işleriyle uğraşmak üzere ihtisas teşekkülü mahiyetinde bir «Zirai donatım kurumu» nun teşkilini zaruri kılmaktadır. Bu teşekkül yalnız bugünün ihtiyaçları için değil, gelecek zamanların zaruretlerini karşılama bakımından da lâzımdır. Hükümetimizin güdeceği ziraat politikasının ana dâvalarından biri olan teknik istihsal vasıtalarıyla çiftçilerimizin donatılması dâvası ancak Devlet tarafından kurulacak bir ihtisas teşekkülü marifetiyle devamlı ve muvaffakiyetli bir şekilde gerçekleştirilebilir. Bu suretle de ziraatimizde teknik inkilâp teşkilâtı ve sistemli bir şekilde hakikat haline gelme yoluna girmiş bulunabilir.

14. Filvaki Millî Korunma Kanununa dayanılarak 28. I. 1943 tarih ve 430 sayılı kararla bir «Türkiye zirai donatım kurumu» teşkil edilmiştir. On aydan beri de zirai istihsal vasıtalarının tedariki işleriyle bu kurum uğraşmaktadır. Fakat şimdiye kadar edinilen teerübelerle anlaşılmiştir ki, çiftçilerimizin teknik istihsal vasıtalarıyla donatılması işi gibi şumullü büyük bir ana dâvayı Millî Korunma Kanununa müstenit malî kudreti mahdut, teşkilâtı dar, tesisattan mahrum muvakkat bir teşekkülle yürütmek mümkün olamayacaktır. Çünkü çiftçilerimizin teknik istihsal vasıtalarıyla donatılması dâvası sadece şu zamanların, fevkalâde hallerin doğurduğu bir dâva değildir. Bu dâva ziraatimizde ötedenberi varola gelmektedir ve şu fevkalâde zamanlar geçtikten sonra da varolup gidecektir. Bu dâva Türkiye ziraatinin teknik gerilikten, iktisadi dermansızlıktan kurtarılacak ilerletilmesi dâvalarından biridir. Bu itibarla çiftçilerimizin teknik istihsal vasıtaları ile donatılması işinin malî kudreti büyük, teknik kifayeti yüksek, teşkilâtı kuvvetli, gerekli tesisata malik devamlı bir ana teşekkül tarafından yürütülmesi zarureti vardır.

İşte bu ana teşekkülü kırmak ve memleket ölçüsünde çalıştırılabilme niyetiyle, «Türkiye Zirai Donatım kurumu» lâyihası hazırlanmıştır.

Bu lâyiha beş fasılda toplanmış 25 maddeden mürekkeptir.

Birinci fasıl : kurumun tesis maksadına, merkez mahalline şubeler açabileceğine, mümessiller bulundurabileceğine ve vazifelerine aittir

Teknik ve ticari bir ihtisas teşekkülü halinde çalışacak olan kurumun, bu nevi teşekküllerin teşkilâtı ile idare ve murakabesi hakkındaki 3460 sayılı kanuna tabi olacağı ve alâkası itibariyle de Ziraat Vekâletine bağlı bulunacağı, tesisin mahiyetini tavsif maksadiyle tertip olunan birinci maddede kaydedilmiş, ikinci maddeye de merkezinin Ankara'da olacağına, Türkiye'nin içinde ve dışında şubeler açabileceğine ve mümessiller bulundurabileceğine dair hükümler konulmuştur. Filhakika, kurum, vazifesini yapabilmek için memleket dâhilinde şubeler açmak mecburiyetinde bulunduğu gibi, hariç memleketlerden devamlı surette getireceği donatım vasıta ve malzemesinin tedarik, sevk ve bedellerinin tediyesi için memleket dışında da şubeler açmak suretinde kalacak, şube teşkilâtını icabettirecek genişlikte iş yapamayacak olan yerlerde de mümessiller bulundurması lâzımlıdır.

Kurumun, Ziraat Vekâletinin zirai donatım mevzuunda takip edeceği esaslara uygun bulun-

mak kaydiyle yapacağı işlerin nelerden ibaret olduğu üçüncü maddede dört fıkra içinde toplanmıştır.

Ziraatte kullanılan her çeşit vasıta ve malzemenin, damızlık, iş ve irat hayvanları dâhil, tedarik, imal ve istihsal edilerek peşin veya taksitle satılacağı, bu maksatları elde etmek için lüzum görülecek her türlü zirai, sınaî ve ticarî müesseselerin kurulup işletileceği veya esasen bu işleri yapmakta olan müesseselerle iş ve sermaye ortaklığı yapılabilceği, herhangi suretle tedarik edilip çiftçiye verilen vasıtalarından uzun müddet istifade olunmasını temin için tamirhaneler açılacağı a, b, c fıkralarında tasrih edilmiş, imal ve istihsal sırasında artık kalan maddelerin icabı halinde işlenerek satılması hükmü maliyeti düşürecek tedbirler meryanında görüldüğünden bu maddeye son fıkra olarak eklenmiştir.

İkinci fasıl : Kurumun sermayesine, ihtiyat sermayesine, çıkaracağı, tahvillere ve akdedeceği istikrazlara, Ziraat Bankasından alacağı kredilere dair maddeleri ihtiva etmektedir.

Kuruma tevdi olunan vazifelerin ifası, geniş bir sermaye ile çalışma imkânının verilmesine bağlı bulunduğundan, Vekiller Heyeti kararıyla bir misline kadar artırılabilmek üzere şimdilik sermayesinin 50 milyon lira olacağı hükmü dördüncü maddeye konulmuş, mevzuun taşıdığı ehemmiyet ve istilzam eylediği süratle mütenasip olarak bu sermayenin kısa bir zaman zarfında tamamlanması için her sene umumî bütçeye tahsisat konulacağı hükmü bu maddenin (a) fıkrasına vazedilmiş, lüzum ve imkân husulünde Devletçe fevkalâde olarak verilecek para ile kurum sâfi kârının yüzde yetmiş beşinin sermayeye eklenmesine dair olan b ve c fıkraları da bu maddeye ilâve edilmiştir.

Her nevi donatım vasıta ve malzemesini ihtiyaç nispetinde elinde bulunduracak olan kurumun bu stoklar yüzünden karşılaşabileceği diğer risklere mukavemet edebilmesi için ihtiyat sermayeye muhtaç bulunduğu nazarı dikkate alınarak sâfi kârının yüzde yirmi beşinin bu maksada tahsisi hakkındaki hüküm beşinci maddeye konulmuş, ihtiyat sermaye ile sermaye haddi dolunca kâr bakiyesinin Hazineye verileceği bu maddeye ilâve olunmuştur.

Kurumun karşılaşabileceği malî zorlukların tahfif ve izalesi maksadiyle sermaye haddi ile mukayyet olarak tahvil çıkarabileceği ve istikrazlar akdedebileceği hakkında altıncı maddeye hükümler konmuş ve çıkarılacak tahvillerin sürümünü, istikrazların akdini mümkün kılmak üzere Maliye Vekâletinin on milyon liraya kadar kefalete mezun bulunduğu kaydedilmiştir. Umumî iktisadi vaziyetin gözönünde tutulması için bu işlerin Vekiller Heyeti kararıyla yapılacağı şartı derecedilmiş, yalnız mütat usuller dâhilinde bankalardan alacağı ticarî kredilerde kurum serbest bırakılmıştır.

Zirai donatım mevzuunda, kuruma, umumiyetle yardımlar yapabilecek durumda olan Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasının bağlı bulunduğu kanunların vazeylediği takyidattan, kurumla yapacağı muameleleri kısmen istisna edebilmek için açacağı borçlu cari hesap ile sair krediler ve bunlardan alınacak faiz nispeti hakkında yedinci madde tertip olunmuştur.

Teşkilât ve idare mevzularına taallük eyliyen 8 - 10 neu maddelerden mürekkep üçüncü fasılda, kurumun idare organları olan idare meclisiyle umum müdürlüğe ait vazife ve salâhiyetler 3460 sayılı kanunun çizdiği çerçeveye dahilinde tesbit edilmiştir.

Haklar ve muafiyetler başlığı altında toplanan dördüncü fasıl 11 - 20 nei maddelerden mürekkeptir. 11 nei madde kurumun taksitle satacağı malların, bedelleri ödeninceye kadar zirai kredi veren diğer teşekküllerde olduğu gibi kuruma merhun bulunacağı ve kuurundan mal almış çiftçinin T. C. Ziraat bankasına veya Tarım kredi kooperatifine borçlu olması halinde, kendisine kurum tarafından verilmiş fakat bedeli henüz ödenmemiş bulunan malın aynı zamanda bu teşekküllerin alacaklarına karşı merhun olmayacağı hükmünü ihtiva eylemektedir.

12 nei madde kurumun yapacağı peşin veya taksitli satışların ticaret ve kredi temayüllerine göre cereyan edeceğine, taksitli satışlardan maddi veya şahsi teminat alınacağına, Devlet müesseseleriyle okullardan ve köy enstitülerinden teminat istenmiyebileceğine dairdir.

Kurumca tedarik, imal veya istihsal olunan malların kolaylıkla çiftçiye verilebilmesi için tica-

rette mutat usullerin her çeşidine baş vurulması, satış şekillerinde, malların tesliminde bedellerin ödenmesinde muayyen formalitelere bağlanarak işin icabına göre harekette kurumun serbest bırakılması ve kredi ile satışlarda alıcının maddi varlığı ve manevi evsafının nazarı dikkate alınması ve kurum sermayesinin korunması için taksitli muamelelerde maddi veya şahsi teminat aranması esas kabul edilmiştir. Aneak Devlet müesseseleriyle okulların ve enstitülerin maddi ve manevi evsaf bakımından ayrıca bir tahdide tabi tutulmasına lüzum görülmediği için istisna yapılabileceği kaydolunmuştur.

13 nci maddeye, kurumun ihtiyacı olabilecek arazi, arsa ve binaların, bittabii normal usullerle alınmasına imkân bulunmayan hallerde, mevzuat dahilinde istimlak edilebilecekleri hükmü konulmuştur. 14 nci madde, zirai kredi mevzuunda T.C. Ziraat Bankasının istifade eylemekte bulunduğu bazı haklardan aynı mahiyetteki işler için kurumun da istifade edeceği hükmünü ihtiva eylemektedir.

15 nei maddeye, haricden memlekte girecek donatım maddelerinin ziraat şartlarımıza uygunluğunu temin etmek, lâaletâyin vasıta ve malzemenin yapabileceği zararları önlemek maksadiyle kurumun işigal mevzuuna giren maddelerin ithal hakkının munhasıran kuruma verilebileceği hükmü vazedilmiştir.

Kurumun Türkiye haricinden getireceği ve Vekiller Heyetince tesbit edilecek donatım vasıta ve malzemesine ait maddelerin vergi ve resimden muaf olacağı hakkındaki hüküm 16 nei maddeye konulmuştur.

Ziraat işletmelerinin hemen hepsinin eksik olan istihsal düzenlerini, aralarında bir fark gözetmeksizin tamamlamak lâzımgeldiği esas itibariyle kabul edilerek gerek mamul halde gerekse imalâtı memleket dâhilinde yapılmak üzere ham veya yarı mamul şekilde ithal olunacak maddelerin fiyatlarını vergi ve resimlerle yükseltmemek için bu hükümlerin vaz'ına lüzum görülmüştür.

17 nei maddede, kurumla müesseselerinin teşkil formalitesinin ikraz ve istikraz menkul ve gayri menkul, alım, satım işlerinin vesair muamelelerinin vergi, resim ve harçlardan muaf olacağı kaydolunmuş ve 18 nei madde ile de kurumla, kuruma bağlı müesseselerin 3460 sayılı kanunun kazanç vergisine taallük eden 46 ve 47 nei maddeleri hükümlerine tabi olmadıkları kaydedilmiştir.

Müteferrik hükümlerden ibaret 5 nei fasıldaki 19 neu maddeye 3460 sayılı kanunun diğer vekâletler için kabul eylediği salâhiyetin kurumun Ziraat Vekâletine bağlı bulunması dolayısıyla, Ziraat Vekâleti tarafından kullanılacağı hükmü konulmuştur.

20 nei maddeye, Ziraat Vekâletine bağlı olarak kurumun vekâlet müfettişleri tarafından her zaman teftiş olunabileceği hükmü teyiden vazedilmiş ve 21 nei maddeye de kanunun tatbikatını kolaylaştırmak maksadiyle bir nizamname yapılacağı kaydolunmuştur.

Kurumun bünyesine tesir itibariyle muvakkat mahiyette bulunan hükümler altı madde içinde toplanmıştır.

Birinci ve ikinci muvakkat maddelere, şimdilik elli milyon lira olan kurum sermayesine mahsuben verilecek paraların membaları yazılmıştır.

Birinci muvakkat madde ile, kurumun işigal mevzularına taallük eden işler için Millî Korunma Kanununa istinaden verilmiş olan sermayeleri itfa eyliyecek miktarda 14 600 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuş ve ikinci muvakkat maddenin (a) fıkrası ile, 1942 senesinde patates müstahsillerine verilmek üzere İera Vekilleri Heyeti kararıyle Millî Korunma Kanununun 27 nei maddesine göre T. C. Ziraat Bankasında teşekkül eden fondan Ziraat Vekâleti emrine tahsis edilen 1 320 000 liranın ihtiyatlı hareket ve talep azlığı dolayısıyla tediye olunmayan kısmının zirai istihsalî kıl halinde takviye eylemek üzere teşkil edilen kuruma sermaye olarak verilmesi, ve (b) fıkrası ile de, Millî Korunma Kanununun 27 nei maddesine göre toplanan fondan beş milyon liranın bu fonu tesis maksadına ve kurumun takip eyliyeceği gaye bakımından mevzuun ruhuna, uygun olarak, sermayesine mahsuben kuruma tediye edileceği hükmü konulmuştur.

Çünkü muvakkat madde, Millî Korunma Kanununa istinaden teşkil edilmiş olan Türkiye Zirai

Donatım Kurumunun bu kanunla bir iktisadi Devlet teşekkülü haline gelecek (Türkiye Zirai Donatım Kurumuna) devri hakkındadır. Yeni teşekkülün, eski teşekkülden bütün mevcudatını, hak ve vebibelerini devralacağı bu maddede tasrih olunmuştur.

Dördüncü muvakkat madde; Millî Korunma Kanununa göre teşkil edilmiş olan Türkiye Zirai Donatım Kurumuna verilmiş olan sermaye ile, bu kanunla teşkil edilen kurumun vazifeleri arasında bulunan işlerin yapılması için keza Millî Korunma Kanununa istinaden İera Vekilleri Heyetince Ziraat Vekâleti hesabına ve T. C. Ziraat Bankası ile İzmir Üzüm ve İncir Tarım Satış Kooperatifleri Birliği emrine verilmiş olan ve yekûn itibariyle 14 600 000 lirayı bulan mebalîğın birinci muvakkat madde ile konulan 14 600 000 liralık fevkalâde tahsisatla itfa edileceği tasrih olunmuş, beşinci muvakkat maddeye de, bu kanunla teşkil edilen Türkiye Zirai Donatım Kurumuna vazife olarak tevdi edilip evvelce Millî Korunma Kanununa istinaden verilen tahsisatla yapılan işler, Maliye Vekâleti bütçesine konulan ve kurumun sermayesine mahsuben ödenecek fevkalâde tahsisatla karşılandığından Millî Korunma Kanununun 4180 yasılı kanunla muaddel 43 nci maddesindeki sermayeden 14 600 000 liranın tenzil olunacağı hükmü vazedilmiştir.

İki fıkradan tereküp eden altıncı muvakkat maddenin (a) fıkrasına, kurumun iştigal sahasına giren mevzular için Millî Korunma Kanununa istinaden Vekiller Heyetince verilmiş ve bu kanunla itfa edilecek sermayelerin kullanılmasından doğan mevcudat, hak ve vebibelerin kuruma devrolunduğu hükmü vazedilmiş, (b) fıkrasına da hâlen işlemekte olan bu sermayelerin netice hesaplarını bu-
lurak devir işlerini yapacak heyetin teşekkül tarzına ait kayıtlar konulmuştur.

Ziraat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Ziraat Encümeni
Esas No. 1/198
Karar No. 9.

21 . III . 1944

Yüksek Reisliğe

Türkiye Zirai Donatım kurumu hakkında Ziraat Vekillîğince hazırlanıp İera Vekilleri Heyetinin 20 . I . 1944 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Encümenimize havale buyurulan kanun lâiyhası Ziraat Vekili ve Kurum mümessili hazır oldukları halde okundu ve görüşüldü.

Çiftçimizin ve çiftçiliğimizin en büyük engeli olan istihsal vasıta ve malzemelerinin tedarikindeki zorluk gün geçtikçe daha ziyade kendini göstermektedir.

Bunların bir kısmı ya bulunamıyor yahut yüksek bir fiyatla almıyor. Bu suretle istihsal maliyeti de yükseliyor. Hele bunların makine ve ilâca ait olanlarını piyasadan arayıp bulmak bu günün şartları içinde hemen imkânsızdır.

Millî gelirimizin kaynağını teşkil eden ziraatin teknik vasıtalara ihtiyaç çoktan günün meseleleri arasına girmiştir. İstihsalimizi her bakımdan arttıracak olan teknik ziraatin köy-

lüye ulaştırılması yolunda katılan fedakârlıkları karşılıyacak ancak bu malzeme ve vasıtaların kolaylıkla ve ucuz olarak çiftçinin eline geçmesidir.

Çok esaslı mucip sebeplere dayanılarak hazırlanmış olan ve başlı başına bir eksiği tamamlayan bu lâiyhayı Encümenimiz yerinde bulmuş ve sevinç ile karşılamıştır. Mahdut maddeler üzerinde tadilat yapılmıştır.

Bunlardan üçüncü maddenin ilk fıkrasına kurumdan aranılan gaye çiftçiye ucuz istihsal vasıta ve malzemesi tedarik olduğuna göre « kâr gözetmeksizin » kelimeleri ilâve edilmiş dördüncü maddenin ilk fıkrasının sonlarında (kısmılardan) yerine « kaynaklardan » konmuş yedinci maddede Ziraat bankasının kurumun talep ve taahhüdü ile kuruma beş milyon liradan aşağı olmamak üzere açacağı borçlu cari hesabın kurumun geniş bir ölçüde tedarik mecburiyetinde bulunduğu istihsal vasıta ve malzemeleri için kifayetsizliği düşünülerek bu

miktar on milyon liraya çıkarılmış, sekizinci maddede idare meclisine seçilecek üç âzadan ikisinin İera Vekilleri Heyetine teklifi Maliye Vekilliğine terkedilmekte ise de bir zirai teşekkül olan bu kurum için reisten başka iki âzanın Ziraat, bir âzanın da Maliye Vekillikleri tarafından teklifinin ihtisas bakımından doğru olacağı düşünülmüş, onuncu maddede iki muavin yerine lüzumu kadar muavin suretinde değişiklik yapılması da bir çok ihtisas mevzularını içine alan bu teşekkül için lüzumlu görülmüş, on altıncı maddede kurumun Türkiye'ye ithal edeceği eşyanın ziraatte kullanılacağına göre «kurulustaki maksat ve gaye uğrunda kullanılmak» fıkrası zait görülmüş. Bilümum alât, makine ve yedek parçaları kelimelerinin konması sarahat bakımından ehemmiyetli sayıldığı gibi Vekiller Heyetince bunların nevelerinin tesbiti matlup olduğuna göre buraya bir de miktar kelimesinin ilâvesinde fayda mülâhaza edilmiyerek tayyedilmiş, on yedinci maddenin başına daha sarîh olması için şube kelimesi ilâve edilmiş ve kurumun taksitle yapacağı muamelelerde yapılacak senetlerin damga resminden ve tasdik harcından muaf tutulması çiftçi için ihti-

yar olunan bu kadar fedakârlıklar arasında esasen mümasili olan böyle bir kolaylığın gösterilmesi ayrıca muamelenin selâmet ve sürati bakımından da lüzumlu görüldüğü gibi.

Yirmi birinci maddedeki nizamnamenin yapılması uzun zamana muhtaç olmakla beraber maddelerin sarahati karşısında aynı gaye talimatname ile de temin edilmiş bulunacağından bu madde tayyedilmiş ve diğer maddeler aynen kabul olunmuştur.

Havalelerine göre Maliye Encümenine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ziraat En. Reisi	M. M.	Kâtip
İzmir	Manisa	Çanakale
R. Köken	Y. Özey	S. Batu
Çorum	Çorum	Denizli
N. Atalay	H. Akdoğan	E. A. Tokad
Hakkâri	Hatay	Kırklareli
A. R. Göksidan	Ş. Devrim	Z. Akin
Kırşehir	Konya	Malatya
İ. Turan	S. Çumralı	K. Sayın
Manisa	Maras	Mardin
K. Karaosman	A. Yayıoğlu	L. Ülkümen
Niğde	Siird	Yozgad
R. Dolunay	A. R. Esen	M. Alpak

Maliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye Encümeni

Esas No. 1/198

Karar No. 25

7. IV. 1944

Yüksek Reisliğe

«Türkiye Zirai Donatım Kurumu» tesisi hakkında Ziraat Vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası ile mucip sebepleri ve Ziraat Encümeni mazbatasını Encümenimize havale buyurulmakla Ziraat Vekili ve kurum mümessilinin huzurlarıyla tetkik ve müzakere olundu.

Türkiye iktisadiyatının temeli ve millî gelirin en geniş kaynağı ziraat olduğuna göre çiftçiliğimizi kalkındırmak için gereken tedbirlerin alınması memleketi mamur ve müreffeh kılmak için en kestirme yolu olduğuna şüphe yoktur.

Türkiye ziraatinin bugünkü geri durumunun başlıca sebeplerinden birisi ve en mühim-

mi Türk çiftçisinin teknik istihsal vasıta ve malzemesinden mahrum olmasıdır. Çiftçiyi meslekî bilgi ile tehziz etmek onun kalkınması için esaslı dâvalardan biri olmakla beraber bu sahada verimin geç elde edilmesine mukabil çiftçiye iyi ve yeni âlet, teminatlı ilâç, temiz ve seçme tohum tedariki gibi çalışmalar hemen ertesi sene verimi ele gelecek tedbirlerdendir. Türkiye'de yalnız kara sapan yerine pulluğun ikamesi bile, bütün diğer zirai istihsal şartlarının aynı kaldığı tasavvur olursa dahi, yurdumuzda ekilen sahayı bir hamlede mühim nispette genişletecek bir hâdise olur. Diğer taraftan çiftçiyi teknik istihsal vasıta ve malzemesine sahip kılmak memlekette zira-

at tekniğinin ilerilemesine de müessir olacak âmillerdendir.

Türk çiftçisini teknik vasıta ve malzeme tedariki dâvasında kendi başına bırakmakta ve rasgele kendi menfaati kaygısıyla hareket eden hususi teşebbüsün eline terketmek doğru olamayacağından bu dâvanın memleketin umumî menfaati bakımından ve bunu temsil eden Devlet tarafından ele alınması bir zaruret haline gelmiştir. Bu zaruretin daha evvelden kendisini hissettirmiş olması neticesidir ki şimdiye kadar Hükümet ve Ziraat bankası zaman zaman ve yer yer bu mesele üzerinde tedbir almağa ve teşebbüslere girişmeğe mecbur olmuşlardır.

Ancak hem Ziraat bankasının hüviyet ve mahiyeti itibariyle sadece bir zarai finansman müessesesi olmasından hem de girilen bu teşebbüslerin umumî bir görüşle ve mevzuu bütün genişliğiyle kavrar ve sürekli olmaktan ziyade yer yer ve zaman zaman beliren ihtiyaçların tazyiki altında harekete gelmiş sayılacak mahiyette olmaları dolayısıyla elde edilen neticeler dâvanın genişliği karşısında tatmin edici olmaktan uzak kalmıştır.

Nihayet 1943 senesi başında Millî Korunma kanununa dayanılarak, Türkiye Ziraat Kurumunun teşkili ile bu yolda şimdiye kadar en geniş ve esaslı adım atılmış oldu. Ancak, Encümenimize verilen izahata göre bu dâvanın ilk hedefine varmasının, kıymeti iki milyar lira raddesinde olan alet vasıta ve malzemenin Türk çiftçisinin eline geçmesiyle mümkün olacağı hesap edilmekte bulunduğundan malî portesi bu kadar geniş olan bu ana dâvayı malî kudreti mahdut, teşkilâtı dar, tesisattan mahrum ve Millî Korunma Kanununa dayanan muvakkat bir teşekkülle yürütmek mümkün olmayacağı da anlaşılmıştır.

Binaenaleyh Türkiye ziraatinin kalkınması bakımından Türk çiftçisine teknik ziraat aletlerini, ziraatte kullanılan her türlü ilaçları sunî gübreyi, tohumluğu, gerek çift ve gerekse irat hayvanlarını ucuz, sürekli ve yeter miktarlarda ve icabında kredi ile tedarik ve temin maksadıyla ve memleketin hususiyetlerine göre tohumu, aleti, hayvanı, ilaç, gübreyi yerine göre seçmek gibi gayet mühim bir intibak dâvasını başta olarak takip etmek ve fabrika, imalâthane ve atelyeler açmak ve dağıtma teşkilâtı vü-

cuda getirmek gibi teknik ihtisas mevzularında çalışmak ve bir ana ihtisas teşekkülü olmak üzere «Türkiye Ziraat Kurumu» namıyla bir teşekkül vücuda getirilmesini derpiş eden kanun lâyihası Encümenimizce memnurlukla karşılanmış ve maksadı çok etraflı olarak izah eden mucip sebepler tamamen tasvip olunmuştur.

Lâyihanın maddelerinde encümenince yapılan tadilâta gelince:

Madde 1. — Kurumun tesis maksadını ve hüviyetini belirten birinci madde istihsal vasıta ve malzemesine olan ihtiyacın en ucuz ve sürekli olarak ve yeter miktarlarda temininin gaye olduğunu ve kurumun, bütün faaliyetlerinde, kâr kastına değil teşkil maksat ve gayesine bağlı kalacağını ifade eden ilâveler yapılarak yazılmıştır. Bunun sebebi gerek Encümenimize verilen izahatta gerek lâyihanın mucip sebeplerinde tafsilâtiyle anlatılan gayenin kanun metninde de ifadesinde fayda mülâhaza edilmiş olması ve Ziraat Encümeninin üçüncü maddeye «hiç bir kâr kasti gütmeksizin» ibaresiyle koymuş olduğu kaydın birinci maddeye bu suretle yazılmasının daha yerinde ve maksada daha uygun görülmüş olmasıdır.

Filhakika maksat, kurumun hiç bir kâr kasti gütmemesi değil; fakat bütün faaliyetlerinde tesis maksadına bağlı kalması ve kârı gaye edinmemesidir. Bunun böyle olduğu, mütaakip maddelerde kârın tevzi sureti ve sermayeye ilâvesi hakkında hükümler vazi suretiyle Ziraat Encümenince de kabul edilmiş bulunmaktadır. Aslında bir İktisadi Devlet teşekkülü olan ve binaenaleyh faaliyetlerinin hesabı neticelerini bilânçosunda kâr veya zarar olarak belirtmek vaziyetinde bulunan bilûnum kurumun, teşkil maksatlarından ayrılmamak şartıyla, kâr yapabileceğini de kabul etmek tabii bir keyfiyettir.

MADDE 5. — Beşinci maddede elde edilecek kârlarla sermaye ve ihtiyat sermaye doldurulduktan sonra kâr bakiyesinin Hazineye verileceğine dair olan hüküm, kurumun Hazineye kâr temini maksadıyla tesis edilmiş olduğu gibi yanlış bir telâkkiye yer bırakmamak üzere, kâr bakiyelerinin Hazineye verilmek yerine bunların kuruma bir fevkalâde ihtiyat sermayesi tesisine hasredilmesi suretinde değiştirilmiş ve böylelikle kârların ilânihaye devam edip gide-

ceği değil; fevkalâde ihtiyat sermayede teşekkül ettikten sonra muamelâtin artık kâr teminine müsait olmayacak surette ayarlanmasının icap edeceği belirtilmek istenilmiştir.

MADDE 15. — Ziraat istihsal vasıtası ve malzemesine olan çok geniş ihtiyacı karşılayabilmekten kurumun bir çok seneler uzak kalacağı ve bu ihtiyaç maddelerinin mühim nisbette hususi teşebbüs erbabı tarafından tedarihinin temadi edeceği şüphesiz bulunduğundan bu hususi teşebbüsün bu sahadaki faaliyetinin tahdidi değil bilâkis tanzimi ile beraber tevsii ve teşviki matlup olduğundan kurumun istigal mevzuuna giren maddelerin memlekete ithali hakkının münhasıran kuruma verilebilmesini ancak zaruret haline hasretmeyi ve bunu da maddede ifade etmeyi Encümenimiz uygun görmüş ve maddeye bu kaydı ilâve eylemiştir.

Madde 21. — Bu madde ile kanunun tatbik suretinin bir nizamname ile tesbiti hükmolunmakta ise de neşrinden altı sene geçtiği halde

3202 sayılı Ziraat Bankası Kanununda yazılı olan nizamnamenin elyevm tedvin edilmemiş olması gözönünde tutulmuş ve icabında talimatname ile de maksadın istihsalı mümkün olacağı düşünülerek ve ayrı hüküm ve madde konmasına da lüzum görülmiyerek Hükümetin 21 nei maddesi tayyedilmiştir.

Maddelerde yapılan diğer değişiklikler ise görüleceği üzere hüküm ve esaslara taallüktan ziyade yazı ve ifade suretine aittir.

Havalesi mucibince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere lâyiha Yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye En. Rs.	M. M.	Kâtip
İstanbul	Aaydın	Ankara
A. Bayındır	A. Menderes	M. Aksoley
Afyon K.	Antalya	Kastamonu
İ. H. Baltacıoğlu	Dr. G. Kahraman	H. Çelen
Malatya	Muğla	Tekirdağ
M. N. Zuber	F. O. Menteseoğlu	E. Atac

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Mazbata No. 75

Esas No. 1/198

29 . V . 1944

Yüksek Reisliğe

Türkiye Zirai Donatım Kurumu tesisine ait Ziraat Vekilliğine hazırlanan ve Başvekâletin 24 ikineikânun 1944 tarih ve 6/247 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Encümenimize tevdi buyurulmakla Ziraat ve Maliye Encümenleri mazbatalarıyla birlikte ve Ziraat Vekili Şevket Raşit Hatipoğlu ve Maliye Vekilliğinin salâhiyetli memurları hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Memleketimizin birbirine müvazi ana meseleleri arasında zirai istihsal konusunun çok mühim bir yer tuttuğu şüphesizdir. Ziraat usul ve vasıtaları bakımından geri denilebilecek bir vaziyette olan köylünün daha ileri teknik vasıtalarla, ıslâh edilmiş tohum ve damızlık hayvanlarla teçhiz edilmedikçe kalkınmasına ve zirai istihsal dâvasının başarılmamasına imkân yoktur. Zirai kalkınmanın gerektirdiği tedbirler silsilesi içinde mühim bir boşluğu dolduracak olan Zirai Dona-

tım Kurumu kanunu lâyihası Encümenimizce de çok yerinde görülmüş ve Encümen müzakerelerine esas ittihaz edilen Maliye Encümeni lâyihasının bazı maddeleri tadilen kaleme alınmıştır.

Zirai Donatım Kurumu, çiftçiye satacağı istihsal vasıta ve malzemesinin ucuz olmasını temin edecektir. Kurumun hedefine uygun olarak çalışması için bu nokta birinci maddede açık olarak gösterildikten sonra, kâr kastı güdülmeyeceğine dair olan son cümle çıkarılmıştır. 3460 sayılı kanun hükümlerine tabi iktisadi mahiyette bir Devlet teşekkül ve teşebbüsü olmak itibarıyla kurumun bu karakteri haiz her teşebbüs gibi iktisad ve ticaret prensiplerine uygun ve rantabl bir hatti hareket takip etmesi ve az da olsa bir kâr gayesi gözetmesi ucuzluk prensibine aykırı olmadığı gibi Devlet malının herhangi bir mülâhaza ile israf edilmesinin de önüne geçecektir. Esasen kanunun diğer maddelerinden kurumun

yıllık sâfi gelirlerinden 3460 sayılı kanunun 42 nci maddesi hükümlerine göre ayrılmalar yapıldıktan sonra kalan paranın % 75 nin sermayeye, % 25 nin de ihtiyat sermayeye tahsis edileceğinin zikredilmiş olması da kâr kastının tamamiyle bertaraf edilmediğine bir delil teşkil etmektedir.

Lâyihanın 6 nci maddesi, kurumun iş hacmini tevsi maksadıyla konmuş yerinde bir hükümdür. Ancak biraz ihtiyatlı olmak ve diğer teşekküllerden çok farklı bir vaziyet yaratmamak mülâhazasıyla istikraz salâhiyeti sermaye miktarının 3/4 ü ile takyit edilmiştir. Kurumun çıkaracağı tahvillere ve yapacağı istikrazlara 10 milyon liraya kadar Maliye Vekilinin kefalet etmesi Encümenimizce de yerinde görülmüş ve yalnız Hazinesinin bazı hallerde hareket serbestisini muhafaza etmek ve emsaline uygun olmak mülâhazasıyla de «kefalet eder» yerine «kefaletle mezundur» şeklinde olan Hükümet teklifindeki ifade tarzı, Encümenimizce tercihe şayan görülmüştür.

Lâyihanın 7 nci maddesi Ziraat Bankasının kurum lehine açacağı kredilere dairdir. Açık krediler için bir asgari gösterilmiş, diğerleri için ne asgari ve ne de âzami hadler tâyin edilmemiştir. Ziraat Bankasının çiftçiye zirai kalkınmağı sağlayacak işlere en geniş ölçüde yardımcı bulunması hususunda herkes müttefik olmakla beraber mevduat bakımından memleket malî müesseselerinin başında gelen bu bankanın vâdesiz tevdiatın plâsmanında ötedenberi takip etmekte olduğu ihtiyatlı ve basiretli yolda devam edebilmesini teminen maddeye bazı kayıt ve şartların ilâvesi düşünülmüş ise de bu kredilerin istimalinde daima banka mevzuat ve imkânları dâhilinde hareket edileceği Ziraat Vekili tarafından ifade olunmasına binaen bundan sarfınazarla Ziraat Encümeninin 7 nci maddesi aynen kabul olunmuştur.

Kurumun idare uzuvları ve teşkilâtı mevzuu üzerinde Encümenimizce bilhassa durulmuştur.

Devlete ait müessese ve teşekküllerde idare meclislerinin, kendilerine umumiyetle yeter derecede faydalı olamadıkları, halbuki hususi teşebbüs sahasında muvaffakiyetli işletmelerde idare meclislerinin büyük payı olduğu, bu itibarla mevzu üzerinde Hükümetçe ehemmiyetle durulması lâzımgeldiği, âza seçilirken ehliyet, tecrübe ve ihtisas bakımlarından kifayet aranması ve yapılacak tetkikat neticesinde lüzum

görülürse bu meclislerde bünyevi değişikliklerin icrası temenniye şayan görülmüştür. Bu mülâhazalardan sonra kurumda idare meclisinin vüudu kabul edilerek yalnız âzadan birinin Başvekil tarafından seçilmesinin muvafık olacağı düşünülmüş ve Ziraat Encümeninin 8 ve 9 ncu maddeleri yeniden kaleme alınmıştır.

Kurumun işgal mevzuuna giren maddelerin memlekete ithalinde, Hükümete, kurum lehine inhisar tesisine salâhiyet veren Maliye Encümeninin 15 nci maddesi üzerinde de Encümenimizce ehemmiyetle durulmuştur.

Müzakere sırasında Encümen âzasından bir kısmının, Hükümete kararname ile inhisarlar tesisi salâhiyeti verilmesi gibi esasa taallük eden mahzurundan başka, rekabet unsurunu kaldırarak yüksek maliyetlere yol açmak, donatım işlerini hususi sermaye yardımıdan mahrum bırakmak gibi mahzurları da bulunan bu teklifin reddedilmesi hususundaki mütalâalara karşı Hükümetçe inhisar usulünün bir prensip olarak ele alınmıyacağı, bu mevzular üzerinde ticaret serbestisinin geniş ölçüde halledilmesinin bahis mevzuu olmadığı, ancak ötedenberi bazı maddelerin ithali fiilen muayyen firmaların inhisarı altında olduğundan Devletin veya halkın fâhiş kârlar teminine çarşılan firmalar tarafından istismarına mâni olmak için bu maddenin teklif edildiği, Ziraat Vekili tarafından ifade olunması üzerine Maliye Encümeninin 15 nci maddesi ekseriyetle kabul edilmiştir.

Maliye Encümeninin 17 nci maddesinde geçen formalite kelimesi yerine muameleler kelimesi konulmuş ve muhtarlar verilen yeni kanuni hüviyet dolayısıyla, senet ve vesikaların tanzim ve tasdikına mütedair olan fıkraya muhtar kelimesi ilâve olunmak suretiyle madde yeniden kaleme alınmıştır.

Teftişlerin müfettişler veya vekilin bu işe memur edeceği kimseler vasıtasıyla yaptırılması tabii görülerek Hükümet teklifinin 20 nci maddesinden bu kayıt çıkarılmıştır.

Lâyihada mevcut birinci muvakkat madde 14 600 000 liralık fevkalâde tahsisata;

İkinci madde İera Vekilleri Heyetinin 18 . VIII . 1942 tarih ve 2/24631 sayılı kararıyla Ziraat Vekâleti emrine verilmiş olan tahsisattan sarfedilmemiş kısmı ile 3780 sayılı Milli Koruma kanununun 27 nci maddesine istinaden tesis

edilmiş olan fonden 5 000 000 liranın sermayeye mahsuben verileceğine;

Dördüncü madde İera Vekiller Heyetinin 2 . III . 1942, 7 . IV . 1942 11 . XI . 1942 28 . I . 1943 tarih ve 2/17458, 2/17630, 2/18949, 2/19373 sayılı kararları ile verilmiş olan 14 600 000 liranın itfasına;

Beşinci maddesi bu tahsisatın 4180 sayılı kanunun muaddel 43 üncü maddesinde yazılı sermayeden tenziline dairdir.

Encümenimizde cereyan eden müzakereler neticesinde ortada normal varidattan karşılanacak fevkalâde bir tahsisat mevzuu olmayıp kanuna müsteniden ve kredi yolu ile temin olunup fiilen istimal edilmiş veya edilebilecek paraların sermayeye mahsubu mevzuubahis olduğu anlaşılmış ve dört muvakkat madde birleştirilerek birinci muvakkat madde yeniden kaleme alınmıştır. Bu maddeye Milli Korunma sermayesinden mahsup edilen miktarın her sene Maliye Vekilliği bütçesine konacak tahsisatla kapatılacağına dair de bir fıkra ilâve edilmiştir. Milli Korunma fonundan temin edilen paraların sermayeye mahsubu dolayısıyla şimdiye kadar kurumca ödenmekte olan faizlerin kanununun meriyete girdiği tarihten iti-

Ziraat alet, makine ve ilâçları imali ve ticareti muhtelif memleketlerde büyük teraklere mazhar ve her zaman yeni ihtiralar mevzu ve geniş rakabete mâruzdur. Memleketin bu husustaki ihtiyacı da çok büyüktür.

Memleketin bu büyük ihtiyacının, en ileri terakki ve ihtiralar elde eden memleketlerden ve rekabetlerden istifade edilerek temini de, iş ve menfaat icabıdır.

Kaldı ki, memleketin ihtiyacı pek büyük olan bu işde, lüzumlu olan sermayenin temininde hususi sermayelerden müstağni kalmaya imkân olamadığı gibi hususi sermayeden mahrum kalmak da memleket menfaatine uy-

baren Hazinece deruhte edilmesi tabii görülmüş ve bu cihetin maddede tasrihine lüzum kalmamıştır.

Lâyihamın üçüncü ve altıncı muvakkat maddeleri de yekdiğerleriyle ilgili görülmüş, metinler birleştirilmek suretiyle ikinci muvakkat madde olarak yeniden yazılmıştır.

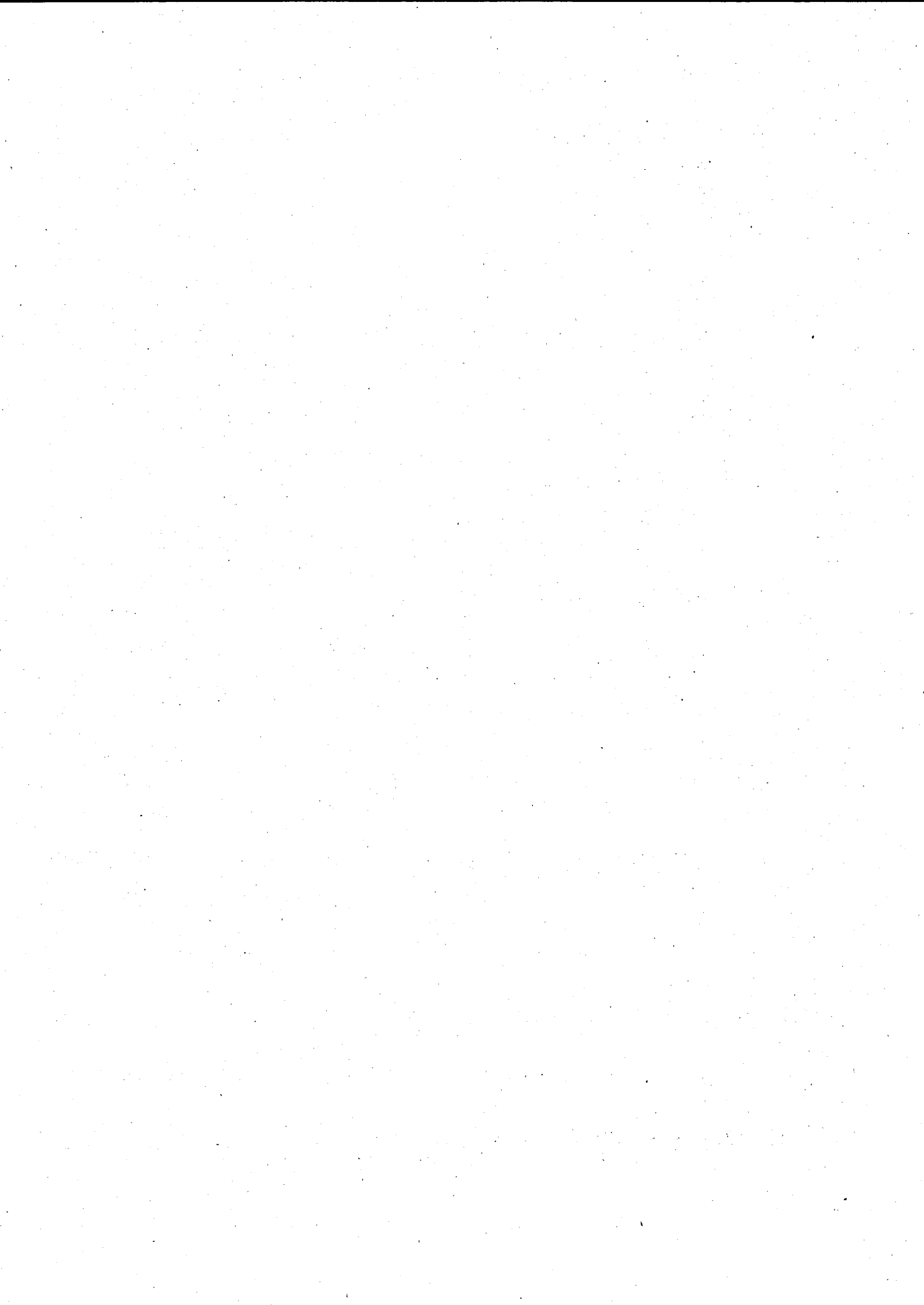
22 nci madde bir kelime değişikliği ile, 23 üncü madde aynen kabul edilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arzodilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis Vekili	M. M.	Kâtip
Kastamonu	Tokad	İstanbul
<i>T. Coşkan</i>	<i>H. N. Keşmir</i>	<i>F. Öymen</i>
Antalya	Bitlis	Bolu
<i>N. E. Sumer</i>	<i>B. Osma</i>	<i>Dr. Z. Ülgen</i>
Diyarbakır	Diyarbakır	Giresun
<i>R. Bekit</i>	<i>Ş. Uluğ</i>	<i>M. Akkaya</i>
Hatay	İstanbul	Kayseri
<i>H. Selçuk</i>	<i>H. Kortel</i>	<i>F. Baysal</i>
Kütahya	Manisa	Mardin
<i>H. Pekcan</i>	<i>F. Kurdoğlu</i>	<i>R. Erten</i>
Yozgad		Zonguldak
<i>A. Sungur</i>		<i>E. Erişirgil</i>

gun değildir. Bu sebeple, bu mevzuda inhisar tesisi de memleketin menfaatine uygun değildir. Bundan maada, ithali inhisar altına alınmasına ihtiyaç ve zaruret hâsıl olan maddelerin tâyin ve tesbit edilmemesi ve inhisar tesisi salâhiyetinin başka bir makama tevdi, hususi sermayenin bu işe karşı alâka ve rağbetini azaltacak ve hattâ kıracak bir husustur. Bu sebeplerle iş ve ticaret serbestisinin bu mevzuda takyidini doğru bulmamaktayız.

İstanbul	İzmir	Rize
<i>H. Ülkmen</i>	<i>Münir Birsel</i>	<i>T. B. Balta</i>
Zonguldak	Eskişehir	Giresun
<i>H. A. Kuyucak</i>	<i>Yavuz Abadan</i>	<i>Ayet Sayar</i>

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Türkiye Ziraî Donatım Kurumu kanun
lâyhası*

Birinci fasıl

Umumî hükümler

MADDE 1. — Türkiye ziraatinin teknik istihsal vasıtalarına olan ihtiyacını karşılamak ve 3460 sayılı kanun hükümlerine tabi ve Ziraat Vekâletine bağlı bulunmak üzere (Türkiye Ziraî Donatım kurumu) tesis edilmiştir.

MADDE 2. — Kurumun merkezi Ankaradır. Kurum Türkiye'nin içinde ve dışında lüzumu kadar şubeler açabilir ve mümessiller bulundurabilir.

MADDE 3. — Kurum Ziraat Vekâletinin ziraî donatım mevzuunda takip edeceği esaslara uygun olarak aşağıdaki vazifeleri yapar.

a) Ziraatte kullanılan her türlü alât, makine vasıta ve malzemeyi, tohumluk damızlık, iş ve irat hayvanlarını ilâç ve ilâç maddelerini, suni gübreleri iç ve dış piyasalardan tedarik etmek veya bunları imal, istihsal edip peşin veya taksitle satmak;

b) Bu işler için gerekli her nevi ziraî, sınai ve ticari müesseseleri kurmak ve işletmek veya bu kabil işlerle iştigal eden müesseselerle iş ve sermaye ortaklığı yapmak;

e) Tamirhaneler açmak;

d) İstihsal ve imalden artakalan maddeleri icabı halinde işleyerek satmak.

İkinci fasıl

Malî hükümler

MADDE 4. — Kurumun sermayesi elli milyon lira olup bu miktar İcra Vekilleri Heyeti kararıyla bir misline kadar artırılabilir. Bu sermaye aşağıda yazılı kısımlardan teşekkül eder.

a) Her sene umumî bütçeye konulacak tahsisat;

ZİRAAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Ziraî Donatım Kurumu kanun lâyhası

Birinci fasıl

Umumî hükümler

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Kurum, Ziraat Vekâletinin ziraî donatım mevzuunda takip edeceği esaslara uygun olarak hiç bir kâr kasti gözetmesizin aşağıdaki vazifeleri yapar:

A) Ziraatte kullanılan her türlü âlet, makine, vasıta ve malzemeyi, tohumluk, damızlık, iş ve irat hayvanlarını, ilâç ve ilâç maddelerini, suni gübreleri iç ve dış piyasalardan tedarik etmek veya bunları imal, istihsal edip peşin veya taksitle satmak;

B) Bu işler için gerekli her nevi ziraî, sınai ve ticari müesseseleri kurmak ve işletmek veya bu kabil işlerle iştigal eden müesseselerle iş ve sermaye ortaklığı yapmak;

C) Tamirhaneler açmak;

D) İstihsal ve imalden artık kalan maddeleri icabı halinde işleyerek satmak.

İkinci fasıl

Malî hükümler

MADDE 4. — Kurum sermayesi 50 milyon lira olup bu miktar İcra Vekilleri Heyeti kararıyla bir misline kadar artırılabilir. Bu sermaye aşağıda yazılı kaynaklardan teşekkül eder:

A) Her sene umumî bütçeye konacak tahsisat;

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Ziraî donatım Kurumu Kanun lâyhası

Türkiy Ziraî Donatım Kurumu kanunu lâyhası

Birinci fasıl

Birinci fasıl

Umumî hükümler

Umumî hükümler

MADDE 1. — Türkiye ziraatinin teknik istihsal, vasıta ve malzemesine olan ihtiyacını en ucuz ve sürekli olarak ve yeter miktarlarda temin maksadiyle «3460 sayılı kanun hükümlerine tabi ve Ziraat Vekâletine bağlı bulunmak üzere Türkiye Ziraî Donatım Kurumu» tesis edilmiştir. Kurum bütün faaliyetlerinde kâr kastına değil yukarıda yazılı teşkil maksadına bağlı kalır.

MADDE 1 — Türkiye Ziraatinin teknik istihsal, vasıta ve malzemesine olan ihtiyacını en ucuz ve sürekli olarak ve yeter miktarlarda temin maksadiyle 3460 sayılı kanun hükümlerine göre idare edilmek ve Ziraat Vekâletine bağlı bulunmak üzere « Türkiye Ziraî Donatım Kurumu » tesis edilmiştir

MADDE 2. — Ziraat Encümeninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümet teklifinin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümet teklifinin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Ziraat Encümeninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Ziraat Encümeninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Zr. E.

b) Devletçe fevkalâde olarak verilecek paralar;

c) Kurumun yıllık sâfi gelirinden 3460 sayılı kanunun 42 nci maddesi hükümlerine göre ayırmalar yapıldıktan sonra kalan paranın yüzde yetmiş beşi.

MADDE 5. — Kurumun sâfi gelirinin yukarıdaki maddenin C bendine göre yapılan ayırmalardan sonra kalan miktar, sermayenin dörtte birine balığ oluncuya kadar ihtiyat sermayeye tahsis edilir. İhtiyat sermaye, sermayenin dörtte birini bulduktan sonra, kârdan ihtiyat sermayeye ayrılan kısım, esas sermaye haddi doluncuya kadar bu sermayeye ilâve edilir. Sermaye ve ihtiyat sermaye dolduktan sonra kâr bakiyesi Hazineye verilir.

MADDE 6. — Kurum, Ziraat Vekilliğinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyla sermayesini geçmemek üzere her türlü tahviller çıkarmağa ve istikrazlar akdine salâhiyetlidir. Maliye Vekilliği kurumun çıkaracağı tahvillere ve yapacağı istikrazlara 10 milyon liraya kadar kefaletle mezundur. Kurum, bankalardan ve sair müesseselerden kısa vâdeli krediler almağa, yukarıdaki kayda, tabi olmamızın resen salâhiyetlidir.

MADDE 7. — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat bankası, munhasıran kurumun talep ve taahhüdü ile ve kurum lehine, beş milyon liradan az olmamak üzere borçlu cari hesabı, açacağı gibi kurumun sahibi bulunduğu menkul ve gayrimenkul mal ve kıymetlerin rehni mukabilinde ayrıca ikrazda bulunur. Kurumun elinde bulunan bonolardan vadelerine âzami üç ay kalmış olanları iskontoya, vadelerine üç aydan fazla kalmış olanları âzami % 25 ihtiyat payı ayırmak suretiyle senet mukabili avansa kabul eder. Banka yukarıda sayılan muamelelerden zirai kredilere tatbik olunan asgari faizi alır.

Üçüncü fasıl

Teshkilât ve idare uzuvları

MADDE 8. — Kurumun, bu kanunda yazılı salâhiyetleri kullanmak üzere bir reis ve üç âza-

B) Devletçe fevkalâde olarak verilecek paralar;

C) Kurumun yıllık sâfi gelirinden 3460 sayılı kanunun 42 nci maddesi hükümlerine göre ayırmalar yapıldıktan sonra kalan paranın yüzde 75 i.

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Kurum, Ziraat Vekilliğinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyla sermayesini geçmemek üzere her türlü tahviller çıkarmağa ve istikrazlar akdine salâhiyetlidir. Maliye Vekilliği kurumun çıkaracağı tahvillere ve yapacağı istikrazlara on milyon liraya kadar kefalet eder. Kurum, bankalardan ve sair müesseselerden kısa vâdeli krediler almağa yukarıdaki kayda tabi olmaksızın resen salâhiyetlidir.

MADDE 7. — Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, munhasıran, kurumun talep ve taahhüdü ile ve kurum lehine, on milyon liradan az olmamak üzere borçlu cari hesap açacağı gibi kurumun sahibi bulunduğu menkul ve gayrimenkul mal ve kıymetleri rehni mukabilinde ayrıca ikrazda bulunur. Kurumun elinde bulunan bonolardan vadelerine âzami üç ay kalmış olanları iskontoya, vadelerine üç aydan fazla kalmış olanları âzami yüzde yirmi beş ihtiyat payı ayırmak suretiyle senet mukabili avansa kabul eder. Banka yukarıda yapılan muamelelerden zirai kredilere tatbik olunan asgari faizi alır.

Üçüncü fasıl

Teshkilât ve idare uzuvları

MADDE 8. — Kurumun, bu kanunda yazılı salâhiyetleri kullanmak üzere bir reis ve üç

Mal. E.

MADDE 5. — Kurumun sâfi gelirinden yukardaki maddenin (C) bendine göre yapılan ayrımlardan sonra kalan miktar, sermayenin dörtte birine baliğ oluncaya kadar ihtiyat sermayeye tahsis edilir. İhtiyat sermaye sermayenin dörtte birini bulduktan sonra kârdan ihtiyat sermayeye ayrılan kısım, esas sermaye haddi doluncaya kadar bu sermayeye ilâve edilir. Sermaye ve ihtiyat sermaye dolduktan sonra kâr bakiyesi ile fevkalâde ihtiyat sermayesi tesis olunur.

MADDE 6. — Ziraat Encümeninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Ziraat Encümeninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Ziraat Encümeninin 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 5. — Maliye Encümeninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Kurum Ziraat Vekilliğinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyle sermayesinin 3/4 ünü geçmemek üzere her türlü tahviller çıkarmağa ve istikrazlar akdine salâhiyetlidir. Maliye Vekilliği kurumun çıkaraçağı tahvillere ve yapacağı istikrazlara 10 milyon liraya kadar kefalete mezundur. Kurum, bankalardan ve sair müesseselerden kısa vâdeli krediler almağa, yukarıdaki kayda tabi olmaksızın, resen salâhiyetlidir.

MADDE 7. — Ziraat Encümeninin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Kurumun, bu kanunda yazılı salâhiyetleri kullanmak üzere bir reis ve üç

Hü.

dan müteşekkil bir idare meclisi bulunur. Umum Müdür idare meclisinin tabii âzasıdır. Reisle bir âza Ziraat Vekillîğinin iki âza Maliye Vekillîğinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyla tâyin olunur.

Umum Müdülden gayri idare meclisi Reis ve âzalarının müddetleri üç senedir. Müddetleri bitenlerin yeniden tâyinleri caizdir. Reis ve âzaların 3460 sayılı kanunun 15 nci maddesinde yazılı vasıflardan maada bu kurumun iş mevzu-ları üzerinde ihtisas sahibi olmaları şarttır.

MADDE 9. — İdare meclisi, kurum işlerinin yolunda yürütülmesini teminden başka,

- a) Yıllık iş programını incelemek,
- b) Bütçe ve kadroları tetkik etmek,
- c) Üçüncü maddenin «B» fıkrasında an-lan müesseseleri kurup işletmek veya bu kabil işlerle uğraşan hakikî ve hükmi şahıslarla iş ve sermaye ortaklığı yapmak,
- d) Şubeler açmak, kapatmak, mümessillik vermek,
- e) İdarî ve teknik talimatnameler çıkarmak,
- f) Bilânço zararlarını mahsup etmek, hususlarında Umum Müdürlükten vâki olacak teklifleri tetkik, müzakere ve karara bağlar.

MADDE 10. — Kurumun bütün muameleleri bir umum Müdürle iki muavininden mürekkep Umum Müdürlük tarafından yürütülür. Kurumu adli, kazai ve idarî makamlar nezdinde ve üçüncü şahıslara karşı Umum Müdür temsil eder.

Dördüncü fasıl

Haklar ve muafiyetler

MADDE 11. — Kurum tarafından taksitle satılan mallar, bedelleri tamamen ödeninceye kadar kuruma merhun hükmündedir. 2836 sayılı kanunun 12 nci ve 3202 sayılı kanunun 42 nci maddeleri hükmü, kurumun alacağı tahsil olununcaya kadar bu mallar üzerinde cari olmaz.

MADDE 12. — Kurumun yapacağı peşin veya taksitli satışlar ticaret ve kredi teamüllerine göre cereyan eder. Taksitli satışlarda maddi ve-

Zr. E.

âzadan müteşekkil bir idare meclisi bulunur. Umum müdür idare meclisinin tabii âzasıdır. Reisle iki âza Ziraat Vekillîğinin, bir âza Maliye Vekillîğinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyla tâyin olunur.

Umum müdülden gayri idare meclisi reis ve âzalarının müddetleri üç senedir. Müddetleri bitenlerin yeniden tâyinleri caizdir. Reis ve âzaların 3460 sayılı kanunun 15 nci maddesinde yazılı vasıflardan maada bu kurumun iş mevzu-ları üzerinden ihtisas sahibi olmaları şarttır.

MADDE 9. — Hükümetin 9 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Kurumun bütün muameleleri bir Umum müdürle lüzumu kadar muavinden mürekkep umum müdürlük tarafından yürütülür. Kurumu adli kazai ve idarî makamlar nezdinde ve üçüncü şahıslara karşı umum müdür temsil eder.

Dördüncü fasıl

Haklar ve muafiyetler

MADDE 11. — Hükümetin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Hükümetin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

**MADDE 9. — İdare Meclisi Kurumu işleri-
nin yolunda yürütülmesini murakabadan başka;**

a) Yıllık iş programlarını bütçe ve kadroları incelemek;

b) Üçüncü maddenin «B» fıkrasında anılan müesseseleri kurup işletmek veya bu kabîl işlerle uğraşan hakikî ve hükmi şahıslarla iş ve sermaye ortaklığı yapmak;

c) Şubeler açmak, kapatmak, mümessillik vermek;

d) İdarî ve teknik talimatnameler çıkarmak;

e) Bilânço zararlarını mahsup etmek;

Gibi hususları tetkik ve müzakere eder ve karara bağlar.

MADDE 10. — Ziraat Encümeninin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Ziraat Encümeninin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Ziraat Encümeninin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

âzadan müteşekkîl bir İdare meclisi bulunur. Umum müdür İdare meclisinin tabii âzasıdır. Reisle bir âza Ziraat Vekilinin, bir âza Başvekilin ve bir âza Maliye vekilinin tekilfi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyle tâyin olunur.

Umum müdürden gayri idare meclisi reis ve âzalarının müddetleri üç senedir. Müddetleri bitenlerin yeniden tâyinleri caizdir. Reis ve âzaların 3460 sayılı kanunun 15 nci maddesinde yazılı vasıflardan maada bu kurumun iş mevzuları üzerinde ihtisas sahibi olmaları şarttır.

MADDE 9. — İdare meclisi kurum işlerini yolunda yürütmekten başka:

a) Yıllık iş programlarını, bütçe ve kadroları incelemek;

b) Üçüncü maddenin (B) fıkrasında anılan müesseseleri kurup işletme veya bu kabîl işlerle uğraşan hakikî ve hükmi şahıslarla iş ve sermaye ortaklığı yapmak;

c) Şubeler açmak, kapatmak, mümessillik vermek;

d) İdarî ve teknik talimatnameler çıkarmak;

e) Yıllık bilânçoları tetkik ve tasvip ederek Umumi Heyete sevk etmek gibi hususları tetkik ve müzakere eder ve karara bağlar.

MADDE 10. — Hükümet teklifinin 10 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Hükümet teklifinin 11 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Hükümet teklifinin 12 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Zr. E.

ya şahsi teminat alınır. Devlet müesseseleri ile, okul ve köy enstitülerinden teminat istenmiyebilir.

MADDE 13. — Kurumun iştigal mevzuuna giren işlerin yapılmasına yarayacak arazi ve arsalarla binalar kurumun teklifi ve Ziraat Vekâletinin tasvibi ile usulüne tevfikân kurum tarafından istimlâk olunabilir.

MADDE 14. — 3202 sayılı kanununun 38, 39, 40, 41, 43, 45, 48, 49 ncu maddeleriyle Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasına verilmiş olan haklardan kurum da istifade eder.

MADDE 15. — Kurumun iştigal mevzuuna giren maddelerin memlekete ithali hakkı, Ziraat Vekillîğinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyla münhasıran kuruma verilebilir.

MADDE 16. — Kurumun Türkiye'ye ithal edeceği ham, yarı mamûl ve mamûl maddeler, kuruluşundaki maksat ve gaye uğrunda kullanılmak, miktar ve neveleri Ziraat Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilmek şartıyla gümrük ve her nevi ithalât resimlerinden ve vergilerinden muaftır.

MADDE 17. — Kurum ve müesseseleri teşkil formalitesinde, ikraz, istikraz, menkul ve gayrimenkul alım, satım işlerinde vesair muamelelerinde vergi, resim ve harçlardan muaftır.

Kurum tarafından köylerde yapılacak muamelelere ait senetlerin vesair vesikaların köy ihtiyar heyetlerince tasdiki noter tasdiki hükmünde olup bunlardan dolayı hiç bir harç, resim ve para alınmaz .

MADDE 18. — Kurum ve müesseseleri 3460 sayılı kanununun 46 ve 47 nci maddeleri hükümlerine de tâbi değildir.

MADDE 13. — Hükümetin 13 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Hükümetin 14 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Hükümetin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Kurumun Türkiye'ye ithal edeceği ham, yarı mamul ve mamul maddelerle bilûmum alât makina ve yedek parçaları neveleri Ziraat Vekâletinin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilmek şartıyla gümrük ve her nevi ithalât resimlerinden ve vergilerinden muaftır.

MADDE 17. — Kurum şube ve müesseseleri, teşkil formalitesinde ikraz, istikraz, menkul ve gayrimenkul alım, satım işlerinde ve sair muamelelerinde vergi, resim ve harçlardan muaf olduğu gibi taksitle yapılan muameleler için tanzim edilecek senetler damga resminden ve tasdik harcından muaftır.

Kurum tarafından köylerde yapılacak muamelelere ait senetlerin ve sair vesikaların köy ihtiyar heyetlerince tasdiki noter tasdiki hükmünde olup bunlardan dolayı hiç bir harç, resim ve para alınmaz. Mümessillerin kurum namına yapacağı işler aynı hükümlere tabidir.

MADDE 18. — Hükümetin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Ziraat Encümeninin 13 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Ziraat Encümeninin 14 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Kurumun iştigal mevzuuna giren bazı maddelerin memlekete ithal hakkı, zaruret halinde, Ziraat Vekillığının teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararıyle münhasıran kuruma verilebilir.

MADDE 16. — Ziraat Encümeninin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Kurum, şube ve müesseseleri, kuruluş formalitesinde ikraz, istikraz, menkul ve gayrimenkul alım, satım işlerinde vesair muamelelerinde vergi, resim ve harçlardan muaf olduğu gibi taksitle yapılan muameleler için tanzim edilecek senetler damga resminden ve tasdik harcından muafır.

Kurum tarafından köylerde yapılacak muamelelere ait senetlerin vesair vesikaların köy ihtiyar heyetlerince tasdiki noter tasdiki hükmünde olup bunlardan dolayı hiç bir harç, resim ve para alınmaz.

Müesseselerin kurum namına yapacağı işler aynı hükümlere tabidir.

MADDE 18. — Kurum ve müesseseleri, kazanç ve buhran vergilerinden muaf olduğu gibi 3460 sayılı kanunun 46 ve 47 nci maddeleri hükümlerine de tabi değildirdir.

MADDE 13. — Hükümet teklifinin 13 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Hükümet teklifinin 14 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Maliye Encümeninin 15 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Ziraat Encümeninin 16 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Kurum, şube ve müesseseleri, kuruluş muameleleri ile ikraz, istikraz, menkul ve gayrimenkul alım, satış işlerinde ve sair muamelelerinde vergi, resim ve harçlardan muaf olduğu gibi taksitle yapılan muameleler için tanzim edilecek senetler damga resminden ve tasdik harcından muafır.

Kurum tarafından köylerde yapılacak muamelelere ait senetlerin ve sair vesikaların köy muhtar ve ihtiyar heyetlerince tasdiki, noter tasdiki hükmünde olup bunlardan dolayı hiç bir harç, resim ve para alınmaz.

Mümessillerin kurum namına yapacağı işler aynı hükümlere tabidir.

MADDE 18. — Maliye Encümeni teklifinin 18 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Beşinci fasıl

Müteferrik hükümler

MADDE 19. — 3460 sayılı kanununun 12, 13, 21, 23, 24, 27, 28, 34, 36, 42 nci maddelerinde yazılı İktisat Vekilliğine ait salâhiyetler, kurum işlerinde yalnız Ziraat Vekilliği tarafından kullanılır.

MADDE 20. — Ziraat Vekâleti, Müfettişleriyle kurum işlerini her zaman teftiş ettirebilir.

MADDE 21. — Bu kanununun tatbik suretini gösterir bir nizamname yapılır.

Muvakkat maddeler

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — 1943 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin (Maliye Vekâleti) kısmında sermayesine mahsuben Türkiye Zirai donatım kurumuna adıyla yeniden açılan nci fasla 14 600 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — a) İcra Vekilleri Heyetinin 18. VIII. 1942 tarih ve 2/18631 sayılı kararıyla Ziraat Vekâleti emrine verilmiş olan tahsisatın sarfedilmemiş kısmı,

b) 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 27 nci maddesine istinaden tesis edilmiş olan fondan beş milyon lira,

Sermayesine mahsuben (Türkiye zirai donatım kurumuna) verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — İcra Vekilleri Heyetinin 28. I. 1943 tarih ve 2/19373 sayılı kararıyla teşkil olunan (Türkiye zirai donatım kurumu) bütün mevcudat, hak ve vebeleriyle bu kanunla kurulan (Türkiye zirai donatım kurumu) na devredilmiştir.

Beşinci fasıl

Müteferrik hükümler

MADDE 19. — Hükümetin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Hükümetin 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat maddeler

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin 1 nci muvakkat maddesi aynen

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin 2 nci muvakkat maddesi aynen.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin 3 ncu muvakkat maddesi aynen.

Mal. E.

MADDE 19. — Ziraat Encümeninin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Ziraat Encümeninin 20 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Muvakkat maddeler

MUVAKKAT MADDE 1. — Ziraat Encümeninin muvakkat 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 2. — Ziraat Encümeninin muvakkat 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 3. — Ziraat Encümeninin muvakkat 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 19. — Hükümet teklifinin 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Ziraat Vekilliği kurum işlerini her zaman teftiş ettirebilir.

MUVAKKAT MADDE 1. — 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 43 ncu maddesine müsteniden temin olunan sermayeden tenzil edilecek 14 600 000 lira ile aynı kanunun 27 nci maddesine istinaden tesis edilmiş olan fondan verilecek 5 000 000 lira ve aynı fondan evvelce verilmiş bulunan 1 320 000 liradan sarfedilmeyen kısım dördüncü maddede yazılı sermayeye mahsup edilir.

Millî korunma sermayesinden mahsup edilen miktar her sene Maliye Vekilliği bütçesine konulacak tahsisatla kapatılır.

MUVAKKAT MADDE 2. — 3780 sayılı Millî Korunma Kanununa göre teşkil edilen (Türkiye Zirai Donatım Kurumu) bütün mevcudat, hak ve vecibeleri muvakkat birinci maddede yazılı 14 600 000 liranın işletilmesinden mütevellit bütün neticelerle birlikte, bu kanunla kurulan (Zirai Donatım Kurumu) na devredilmiştir.

Devir işleri, Ziraat ve Maliye Vekillikleriyle kurum tarafından seçilecek birer âzadan müteşkil üç kişilik bir heyet tarafından yapılır.

Hü.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — İcra Vekilleri Heyetinin 2 . III . 1942, 7 . IV . 1942, 11 . XI . 1942 ve 28 . I . 1943 tarih ve 2/17458, 2/17630, 2/18949, 2/19373 sayılı kararlariyle verilmiş bulunan 14 600 000 liralık tahsisat birinci muvakkat madde ile verilmiş olan fevkalâde tahsisatla itfa edilecektir.

BEŞİNCİ MUVAKKAT MADDE — Millî Korunma Kanununun 4180 sayılı kanunla muadeli 43 ncü maddesinde yazılı sermayaden 14 600 000 lira tenzil olunmuştur.

ALTINCI MUVAKKAT MADDE — a) İcra Vekilleri Heyetinin 2 . III . 1942, 7 . IV . 1942, 11 . XI . 1942 ve 28 . I . 1943 tarih ve 2/17458, 2/17630, 2/18949, 2/19373 sayılı kararlariyle verilmiş olan paraların işletilmesinden mütevellit mevcudat, hak ve vecibeler (Türkiye zirai donatım kurumu)na devredilmiştir.

b Yukarıdaki fıkraya göre kuruma devredilecek mal ve kıymetlerin devir ve teslim işleri biri Ziraat Vekâleti, biri Maliye Vekâleti, biri kurum tarafından seçilecek üç kişiden müteşkil bir komisyon tarafından yapılır.

MADDE 22. — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 23. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	A. R. Türel	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
H. Uran	N. Menemencioğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	S. Day	F. Sirmen
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	S. H. Ürgüblü	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
		C. S. Siren

Zr. E.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin 4 ncü muvakkat maddesi aynen

BEŞİNCİ MUVAKKAT MADDE — Hükümetin 5 nci muvakkat maddesi aynen

ALTINCI MUVAKKAT MADDE — Hükümetin 6 ncı muvakkat maddesi aynen.

MADDE 21. — Hükümetin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Hükümetin 23 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mal. E.

B. E.

MUVAKKAT MADDE 4. — Ziraat Encümeninin muvakkat 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 5. — Ziraat Encümeninin muvakkat 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 6. — Ziraat Encümeninin muvakkat 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Ziraat Encümeninin 21 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Ziraat Encümeninin 22 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 21. — Bu kanun neğri tarihinden mer'idir.

MADDE 22. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

